Kulttuurilehti

Elias

Uudenmaan Kirjoittajat ry

2/2026

Hinta 9,50 €

Oletko pelannut Monopolia?
kysyy Riika Helle-Kotka

Antti Hernesniemi
Hanski ja mä:
Hannu Helin muistoissamme

Ulla Welin:
Kun kirjailija esiintyy koululuokalle kirjastossa

Suuri lukupaketti:
runoja, novelleja, kertomuksia, kirja-arvosteluja, pilkunviilausta

Kadonneet sukimishetket

Kuva Henry Sirén

Korona aiheutti valtavan muutoksen työhön ja ihmisten välisiin suhteisiin. Meidät siirrettiin etätyöläisiksi ja kytkettiin nettiin.

Tutkimusten mukaan erityisesti ekstrovertit kärsivät vieläkin ahdistuksesta, masennuksesta ja muista negatiivisista tunnetiloista ja sairauksista. Työskentely ja neuvottelut ruudun kautta eivät anna inhimillistä kosketusta kuten kasvokkain.

Me kirjoittajat olemme tottuneet yksinäisyyteen. Kirjoittaminen vaatii yksinäisyyttä. Ranskalaisten tosin usein kehutaan kirjoittavan kahviloissa. Ehkä ei kuitenkaan kesken vilkkaan keskustelun?

Mutta emme mekään kestä täydellistä erakoitumista. Kyllä me pitkiä hiljaisuuksia sietävät introvertitkin kaipaamme yhteisiä sukimishetkiä.

Tiedepäivillä tutkijat totesivat, että meidän pitäisi ottaa oppia apinoilta. On todettu, että apinat, joilla on eniten kirppuja, ovat terveimpiä. Se johtuu siitä, että ystävät kokoontuvat sukimaan niiden turkkia.

Sukimishetket ovat tärkeitä myös ihmisille. Niitä ovat esimerkiksi yhteiset kahvitauot tai oluset, joiden aikana voimme sukia toisistamme meitä kiusaavia ”kirppuja”, olkoot ne ongelmia tai muita jaettavia asioita. Nämä läheiset hetket korona ja netti vei meiltä paitsi työssä, myös harrastuksissa.

Moni kertoo kaipaavansa oikeita tapaamisia muiden kirjoittajien kanssa. Koronan jälkiseuraustako on sitten se, ettei kokoontumisiin enää osata tulla, kun niitä järjestetään? Mitäpä jos sinäkin saapuisit seuraavaan ”sukimishetkeen” esimerkiksi kirjastoon?

Sukimisiin!

Eija Tuomela-Lehti
Päätoimittaja ja Uudenmaan Kirjoittajat ry:n puheenjohtaja
toimitus.elias@outlook.com

Sisällysluttelo

s. 2 Puheenjohtajan ja päätoimittajan terveiset – Eija Tuomela-Lehti
s. 3 Hannu ja mä, kolumni – Antti Hernesniemi
s. 4 Oletko pelannut Monopolia – Riika Helle-Kotka
s. 5 Kirjailijan kyky vaikuttaa asioihin pienenee koko ajan – Kyösti Mäkinen
s. 6 Kirjailijavierailu kirjastossa, jonne on tullut myös luokallinen oppilaita – Ulla Welin
s. 6 Tällaisenakin voi kirjailijavierailu kirjastossa näyttäytyä – Katja Mahal
s. 7 Merja Svenskin romaani *Oikeus lähteä* on elämänmakuinen, vaikka kertookin kuolemasta – Mia Lääti
s. 8 Riitta Kompan viides runokokoelma ilmestyi ”Seikkailen maailmalla ja lähiluonnossa” – RK / ET / Toimitus
s. 8 ”Edes nykyhetkeä ei voi ennustaa” – Elias Krohn / Kulttuurivihkot
s. 9 Kun akvaariossa asuu allerginen aksolotli – Marja Huovila
s. 9 Runoja – Riika Helle-Kotka, White Raven
s. 10 Neljä filosofia istuu tammen oksilla – Leena Sainio
s. 10 Ultra Bra -sanoittaja Erpo Pakkalan esikoisrunoteos ilmestyi – Eija Tuomela-Lehti
s. 11 Miten syntyy hyvä sanoitus? – Eija Tuomela-Lehti
s. 11 Uudenmaan Kirjoittajien sanoituskurssi, vetäjänä Martti Heikkilä – Toimitus
s. 12 Sibelius ja Kalevala Japanissa – Riika Helle-Kotka
s. 12 Runoja – Riitta Komppa
s. 13 Paikalliset kirjamessut Keravalla – Laila Bröcker / Toimitus
s. 13 Kirjailijavierailuja kirjastoissa – Toimitus
s. 14 Impovisoivaa jatsirunoutta – Elias Krohn / Kulttuurivihkot
s. 14 Oivaa oivallusta, fiksua fiktiota – Riitta Welroos
s. 15 Jumalan synty – Isän ja Pojan kätketty historia – Marja-Stiina Suihko
s. 15 Aikojen alusta olevaisen loppuun matkaava olento – Elias Krohn
s. 15 Junat peruuttavat – Elias Krohn
s. 16 Pientä pilkunviilausta, kurkistus sukulaissanastoon – Paula Kokkonen
s. 17 Sitä vast pussii pruukataan, ettei sivullinen kaikkee nää – Hannu Niklander
s. 17 Oikaisu – Pentti Peltoniemi
s. 18 Oskari-eno – Pentti Salmela
s. 19 Pullopostia – Jouko Paija
s. 20 Kun vähiten aavistaa, käy kuten käy – Tarja Sahramaa
s. 20 Kylmyys – Riitta Welroos
s. 21 Runoja – Riitta Komppa, Nanna Sjöblom
s. 21 Kirjoituskehote – Ulla Welin
s. 22–23 Runoja – Ulla Welin, Kyösti Mäkinen, Elina Salonen, Riitta Komppa, Maija Ahlqvist, Yaseen Ghaleb, Mikko Andelin, Marko Korvela
s. 23 Anna Korhosen kissat kuvaavat ihmistä paremmin kuin ihminen itse
s. 23 Pupun palsta – Anna Korhonen
Takasivu – Goottikissa, akryyli kankaalle, maalaus, Anna Korhonen

Kulttuurilehti

Elias

Kulttuurilehti Eliaksen julkaisija:
Uudenmaan Kirjoittajat ry
Nylands Skribenter rf
Päätoimittaja ja taitto: Eija Tuomela-Lehti
Toimitus: Ukirin hallitus

ISSN 2243-3414 (painettu)

Paino: Aksidenssi Oy, Helsinki 2026
Kansikuvassa: Riika Helle-Kotka
Kuvaaja: RK / Toimitus
Takakansi: Anna Korhonen, Goottikissa, Akryyli kankaalle 2026

Uudenmaan Kirjoittajat ry
Nylands Skribenter rf

Hallitus:
Puheenjohtaja Eija Tuomela-Lehti
Varapuheenjohtaja: Riku Räihä
Sihteeri: Mia Lääti
Taloudenhoitaja: Christine Hammar
Jäsenasiat: Sirpa Suominen
Jäsenet: Mikko Andelin, Laila Bröcker, Juha Jyrkäs ja Taina Joutsen
Varajäsenet: Marja Huovila, Marko Korvela, Maarit Hannele Leino ja Sirpa Suominen

www.ukir.fi

Elias ilmestyy pääsääntöisesti kaksi kertaa vuodessa: huhtikuussa ja lokakuussa. Seuraava Elias ilmestyy huhtikuussa 2027.
Aineistot: Lehteen tulevat tekstit ja kuvat 28.2.2027 mennessä osoitteeseen **uudenmaan@gmail.com**
Toimitus päättää julkaisusta ja pidättää oikeuden tehdä saamaansa materiaaliin toimituksellisia muutoksia.
Tekstit: Lähetä vain täysin valmis teksti. Keskeneräisiä tekstejä ei huomioida. Tekstien pituus max. (5000-5500) merkkiä kaksi A4 sivua. Tallennusmuotona RTF. Jos tekstin sommittelu on tärkeä (runot), lähetä mukana myös PDF:ksi tallennettu versio. Kirjoita omalla äänelläsi, älä kopioi suoraan toisten tekstejä. Mainitse lähteet.
Kuvat: Mikäli tarjoat tekstisi kanssa kuvia, huomioithan, että valokuvia tai piirroksia ei saa kopioida internetistä tai kirjoista ilman lupaa.Jos löydät internetistä kuvan, jonka haluat tekstiisi, kysy valokuvan ottajan tai piirtäjän (kuvan oikeudenhaltijan) lupa, ja lähetä hänen antamansa lupa tekstisi yhteydessä, lisäksi hänen yhteystietonsa. Kirjoista otetuista, skannatuista tai valokuvatuista kuvista tarvitaan myös kustantajan lupa.
Kuvat JPG-kuvina. Kuvien tiedostokoko väh. 2 Mt. Tarkista kuvan koko itse ennen lähettämistä. Kuvakoko 100-990 kt ei ole julkaisukelpoinen.

Kolumni

HANNU JA MÄ

Kun mä olin tullu kaupunkiin, Hesaan, opiskeleen, vuonna kuuskytkahdeksan, mä sain ekan oman kämpän: kaksion keittiön Vallilasta. Samalla mä sain uuden asuinkaverin, Hannun.

Se mun kämppä oli kapee soppi. Ekakerroksessa. Siitä aukes ikkunasyvennys länteen, hiljaselle, varjoselle, osin betonipohjaselle takapihalle. Tuli tunne, että ollaan 1800-luvulla. Vasemmalla oli ruskee yksin seisova rapistunut muuriseinä. Se mun asuma pieni huone oli ku munkin kammio. Munkin, jolla on piano keittiössä. Rauhotti, kun katto ja ikkunasta näki ton hiljasen karun pihan. Siellä ei yleensä ollu ketään. Siinä maassa kasvo pikkusen ruohoo – ruohoparat, keskellä betonista kaupunkia. Pyykkinaru ja vaatteita. Joku lintu joskus lensi heilahti ohi.

Hannu oli kirjailijanuraa miettivä opiskelija, ton huoneiston omistaja ja siis mun tuleva vuokraisäntä. Se oli Kuopiosta. Se oli tullu Hesaan mua neljä vuotta aikasemmin. Ei keskipohjalainen niinku mä vaan savolainen. Laiha, pitkä. Eikä mikään metsätyömies, riuska tukkien vääntäjä.

Se oli kirjottautunu yliopistoon opiskeleen kieliä ja kirjallisuutta. Ei vaikuttanu hikulta. Mietiskelevä – jotenkin vetäytyny.Se hymyili vähä pilkallisesti, kun mä kerroin sille laitoksistani ja mun opiskeluohjelmasta. Keinahteli ikkunan vieressä mustassa keinutuolissa. Ilmeisesti jonkun naisen kutomat moniväriset villatossut jalassa. Veteli savuja piipusta ja katto ikkunan näkymää tai tummanpunaiseen kankaiseen seinään, jossa oli joku juliste. Kääntteli väliin paksuja sanakirjoja, jos sen kuuntelemien musiikkien sanotuksissa oli kuulunu outoja termejä. Se sai kerran kuussa ruokalähetyksen vanhemmilta Kuopiosta. Mäkin sain siitä väliin jotain.

Aamusin Hanski tuli keittiön oven taa ja koputti. Mä olin yleensä jo noussu, pukeutunu ja lähdössä laitokselle. Se avas oven, virnisti, työnsi punaista vesipannua ja laitto sen kiehuun. ”Jaha, sitä ollaan lähdössä...” Äijällä paksu villatakki päällä ja ranteessa joku kudottu ranneke.

Me liikuttiin Hanskin kans paljon yhdessä sillon kuus–seitkytluvulla ja käytiin eri paikoissa. Asialla tai vaan muuten. Yks kerta mentiin ratikalla Assalle ja käveltiin junaan. Tultiin Turkuun. Ei meillä ollu mitään erikoista suunnitelmaa. Mentiin vaan töllisteleen eri paikkoja. Niin me mentiin Hämeenlinnaankin. Bussilla. Sieltä sitte mentiin Aitooseen. Siellä mä olin asunu pienenä kolme vuotta.

Mä innostuin puutöistä 70-luvun alussa. Tein sille maksusta ison maalaamattoman kirjahyllyn. Toinen kerta, mulla oli lautakuljetuksen tarve omaan silloiseen kämppään Töölössä. Se tuli auttaan mua. Haettiin Herttoniemestä sahalta tuppeen sahattuja koivulankkuja. Ne oli aika pitkiä. Kannettiin, roikutettiin niitä sylissä aika nippu molemmat ja mentiin vaan pokkana bussiin. Kuski otti meidät sisään. Virnuiltiin vaan toisillemme.

Vuodet kulu. Ei me tiedetty mitä meistä tulee. Mä kävin aina väliin sitä tapaamassa. Siinä mies istu kämpässään ja luki Niitsee tai jotain muuta. Väliin oli aika ylimielisen näkönen. Ei ehkä mulle mutta yleensä. Varmaan ajatteli, et joo, kotkat lentää, tässä ollaan yli-ihminen. Ehkä se testas, kokeili, semmosta roolia. Se kirjotti mulle 70-luvun puolivälissä Hämeeseen, missä mä olin töissä, että nyt, jumakauta, musta tulee kirjailija. Et se on ollu yhessä kirjoittajapiirissä ja saanut tekstejä antologiaan. Lähettänyt runoja kustantajalle. Tekstin radioon.

Joo, kirjailija siitä tulikin. Mä sain siltä aina omistuskappaleen, melkein neljänkymmenen vuoden ajan. Mä oon säveltänyt sen runoja. Hannu Helin: ”Oli nuoli ja käsi ja jousi” rupes pian soimaan päässä. Ja pari muuta. Ja mä oon piirtänyt äijästä piirroksia. Tässä muutama malliksi.

Paras kaveri, mitä voi olla.

Antti Hernesniemi

Uudenmaan Kirjoittajat ry:n jäsen,
joka tässä muistelee runoilija Hannu Heliniä.

Hannu Helin oli myös yhdistyksemme jäsen alkuaikoina. Moni vanhimmista jäsenistämme varmaan vielä muistaa kokoontumisemme Ravintola Kerhosessa Mechelininkadulla, Helsingissä. Siellä paksun savupilven keskellä (tupakointi ei ollut vielä kielletty sisätiloissa) käytiin säkenöiviä keskusteluita kirjallisuudesta. Keskustelijoina muun muassa runoilijat Hannu Helin ja Sirkka Turkka, Kai Nieminen sekä Suomen ensimmäinen scifi-kirjailija Erkki Ahonen ja tietysti yhdistyksemme äiti Iris Kähäri ja moni moni muu. (Muisteli Eija Tuomela-Lehti)

Piirrokset Antti Hernesniemi

Oletko pelannut Monopolia?

Kirja-alalla todennäköisesti pelaat omalta osaltasi Monopolina tunnettua lautapeliä, jonka tarkoituksena on ajaa vastustajat konkurssiin. Estääksesi tämän pitäisi suosia pienkustantamoita, palvelukustanteita ja osuuskuntia. Toki omakustanteitakin voi tukea, kun kustannussopimuksia solmitaan yhä vähemmän ansioituneempienkin kirjailijoiden kohdalla. Siten tukisimme monipuolista kirjallisuuskenttää ja saisimme entistä moniäänisemmän, rikkaan kirjallisuuden. Pienet toimijat uskaltavat julkaista herkemmin marginaalisia aiheita ja kokeellisia teoksia, mutta ne jäävät kirjakaupoissa paitsioon keräilemään murusia jäteiltä. Hyvä kustannustoimittaja on aina aarre laadukkaille julkaisuille.

Kirjojen markkinointi keskittyy parille kirjakauppaketjulle: Suomalaiselle Kirjakaupalle, jonka omistaa Otava-konserni. Otavan kustantamon lisäksi se omistaa pienemmät toimijat kuten Like, Atena, Karisto, Nemo, Moreeni. Toinen ketjuistamme eli Akateeminen Kirjakauppa kuuluu nykyisin ruotsalaisen Bonnier-konserniin ja siihen ainakin Tammi, WSOY, Kosmos, Johnny Kniga, Bazar, Docendo, Minerva, Readme.

Jättiläiset ahmivat

Kirjallisuusalalla monopolin ulkopuolisilla toimijoilla on harvoin resursseja laajempaan markkinointiin. Siksi ne eivät kykene tarjoamaan kirjojaan kilpailuihin. Niinpä useat kirjat jäävät lukijoilta pimentoon varsinkin, jos kirjailija on heille ennestään tuntematon.

Moni pienkustantamo lopettaa toimintansa, kun kauppa ei käy tarpeeksi hengen pitimiksi. Kyseinen painajainen toteutui muun muassa kirjani kustantamolle, vaikka sen kustantaja palkittiin arvostetulla Nihil Interitin runousteko-palkinnolla vuonna 2023 kielellisen elämäntyön ja kulttuurisen moninaisuuden edistämisestä.

Poikkeuksena tunnustusten myöntämisessä on kuitenkin Graalin maljana toimiva Finlandia-palkinto, joka nosti kirjoja ostavan yleisön tietoon omakustanteena toteutetun nuortenkirjan vuonna 2024. Voitosta tiedottamisen jälkeen kirjaa löytyi pienen viiveen kuluttua myös suurten kirjakauppaketjujen hyllyistä.

Kirjailija joutuu yhä useammin olemaan itse teostensa myyntitykki. Jopa muutamat keskisuuret täyskustantamot edellyttävät kirjailijaa ostamaan ison osan kirjoistaan, vaikka eivät kutsu itseään palvelukustantamoiksi.

Sellaistakin tapahtuu, että mainostettu kirja ei ilmesty, jos ennakkotilauksia on liian vähän. Kustannusala ei usein elätä pieniä toimijoita, vaan yrittäjillä on usein jokin muu työ saadakseen leipänsä pöytään. Koko kirjallisuuden ala pienistä suuriin toimijoihin on edelleen vaikeuksissa yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta.

Murusia tarjottimelta

Onnistuin sopimaan jättimäisen kirjakauppaketjun kanssa kirjani esittelystä kollegoideni seurassa. Kollegan kirjan kustansi Momentum palvelukustanteen periaatteella sillä edellytyksellä, että kirjailija ostaa teoksiaan itselleen vähintään 200 kappaletta. Kyseinen jättiläinen, joka omistaa kirjakauppaketjun, määritteli romaanin hinnaksi lähes 50 euroa. Tiedämme ettei juuri kukaan osta sillä hinnalla kirjoja.

Minun kohdallani kirjaani ei saa enää Storia kirjavälityksen kautta kustantajani lopetettua kustannustoiminnan toistaiseksi. Tämä johti siihen, että en voi kirjakaupan tilaisuudessa myydä itse kirjaani. Minulla on kuitenkin pino aiemmin lunastamiani tekijänkappaleita. Onneksi myymälän tiiminvetäjä lupasi antaa puheenvuoron kirjastani myyntikiellosta huolimatta. Kirjojani löytyy myös kirjastoista, vaikka niiden määrärahat leikattiin.

Kirjallisuus osaksi identiteettiä

Äänikirjat löytävät helpommin kirjallisuuden ystävät. Lisäksi kirja-ala kärsii fyysisen kirjan lukuhaluttomuudesta. Äänikirjat ovat kuitenkin hyvä lisä kulttuuriimme.

Emme silti saa unohtaa kirjailijoiden osuutta teoksiin. Myynnin

kuva Zoila Forss

keskittyminen muutamalle jättiläiselle ei helpota tilannetta. Ne myös julkaisevat runsaasti käännöskirjallisuutta suomalaisen kirjallisuuden kustannuksella. Kuitenkin suomen kieli on ainutlaatuinen, rikas kieli, jota meidän tulee vaalia.

Valtamediasta poiketen eri kirjallisuusalan blogikirjoitukset internetin verkossa, podcastit ja kirjailijan oma aktiivisuus niin somessa kuin jalkatyönä auttavat ehkä jonkin verran. En usko fyysisen kirjan katoavan. Sen sijaan siitä voi tulla jonkinlainen ylellisyystuote marginaaliin.

Hiukan toivoa antavat Riihimäen yläkoulut, ja jo muutama muukin koulu, joka tänä syksynä vastoin valtavirtaa siirsi tietokoneet sivuun ja siirtyi takaisin fyysisiin kirjoihin. Nyt on jo huomattu koulurauhan palautuneen ja oppimisen parantuneen. Onneksi alakouluissa käytetään yleensä kirjoja sähköisten näyttöruutujen rinnalla. Digitaidot ovat kuitenkin nykypäivänä edellytys. Oppimateriaalit eivät saa silti olla yksipuolisia.

Kirjallisuus ei ole yksinomaan viihdettä. Kirjailijaliitto totesi, että se on merkittävä osa inhimillistä kokemusta, joka vaikuttaa kulttuuriin, kehittää lukutaitoa ja edistää yhteiskunnallista keskustelua. Sen merkitys ulottuu meidän kaikkien elämään. Siksi on tärkeä tukea ja vaalia kirjallisuutta sen eri muodoissa.

Kilpailijana tekoäly

Mielestäni kirjallisuuden luominen edellyttää edelleen herkkyyttä, inhimillistä elämänkokemusta ja henkilökohtaista ääntä, jota tekoäly ei kykene jäljittelemään. Se kuitenkin käyttää raakamateriaalina ihmisten laatimia tekstejä, joista koostaa tekstinsä. Olemme ehkä tietämättämme jo pitkään käyttäneet tekoälyä, kun keräämme kirjoihimme lähdemateriaalia hakukoneella. Nykyisin tekoälyn työkalut antavat käyttöömme uusia luovuuden muotoja. Se tarjoaa kirjoittamiseen alustoja helpottamaan kirjoittamista esimerkiksi romaanin juonen hahmottamiseen tai plagioinnin tarkistukseen, kuten tekoälypohjaiset ohjelmat Jasper tai Sudowrite.

Sanaston verkkosivulta käy ilmi, että Suomessa tekijänoikeus voi syntyä vain luonnolliselle henkilölle. Siksi täysin tekoälyn tuottama teksti ei voi saada tekijänoikeutta.

Tekoäly on jo käytössä monissa koulutusympäristöissä käytön laajentuessa yhteiskuntamme eri osa-alueille. Tekoälyn tekemien julkaisujen lisääntyminen Amazonin kaltaisilla jättiyhtiöillä herättää kirjailijat ja kustantajat vaatimaan toimijoilta selkeämpää sääntelyä ja avoimuutta.

Resepti ahdinkoon

Kirjallisuutemme tarvitsee tuekseen lainsäädäntöä ja mesenaatteja. Kirjailijaliitto näkee lääkkeeksi ostotuen ja valikoivan tuotantotuen palauttamisen ja vähintään kaksinkertaistamisen. Nähtäväksi jää, kuunteleeko hallitus, mitä tapahtuu.

Täydellistä luetteloa kaikista Suomessa toimivista pienkustantamoista ei ole julkisesti saatavilla. Suomessa on satoja pieniä kustantajia, joista osa toimii yhdistyksinä tai osuuskuntina eikä kaikkia ole rekisteröity yhteiseen hakemistoon. Monet niistä eivät kuulu Suomen Kustannusyhdistykseen.

Kaikesta huolimatta emme onneksemme voi automatisoida inhimillistä luovuutta. Kirjailija tarvitsee lukijoita, joten tässä muutama poiminta vähälevikkeisen kirjallisuuden löytämiseksi.

Voit aloittaa löytöretkeilyn näiden pienkustantamoiden ja osuuskuntien verkkosivuilta:

Kaarna Kustannus, Hertta Kustannus, Reuna Publishing House, Nokkahiiri kustannus, Wickwick Oy, Kustannus Oy Pieni Karhu, Capuchina Kustannus, Kulttuurivihkot, Osuuskumma, Kustantamo etc, Havina, Stresa Kustannus, Kapybara-kustannus, Bokeh Editions, Ntamo, Osuuskunta Kirjasin, Väyläkirjat, Vinhan kustantamo. Lisäksi netistä löytyy muutama käännöskirjallisuutta julkaiseva pienkustantamo kuten Kustannusliike Parkko ja Kirjallisuus- ja kulttuuriyhdistys Särö.

Retkikohteeksi pienkustantajien / vähälevikkisen kirjallisuuden myymälät:

Hertta Kustannus: Oksasenkatu 2 a, Helsinki.

Kirjakauppa Välitila (auki vain ke klo 14–18): Helsinginkatu 17 B, Helsinki.

Kirjakauppa Pp (Tekstintalo): Lintulahdenkatu 3, Helsinki.

Rosebud Sivullinen (Kluuvin kauppakeskus): Aleksanterinkatu 9, Helsinki.

Laitapuoti (Galleria Rajatilan yhteydessä): Hämeenpuisto 10, Tampere.

Vinhan kirjakauppa: Ruovedentie 15, Ruovesi.

Reunan kirjakauppa (Wanha Rautakauppa): Myllykoskentie 17, Myllykoski.

Riika Helle-Kotka

Kirjailijan kyky vaikuttaa asioihin pienenee koko ajan

Kirjailijayhdistysten talvipäivien paneelikeskustelu ”Kirjallisuus yhteyksien luojana” järjestettiin Sellon kirjastossa 14.3.2026. Keskustelussa nousi esiin, että kirjailijan kyky vaikuttaa asioihin pienenee koko ajan. Vaikuttajina ovat ennen kaikkea henkilöt ja tahot, joilla on paljon seuraajia. Tällaisilla vaikuttajilla on eri sisällöt kuin kirjailijoilla, sillä he pyrkivät ohjaamaan ihmisten kulutusta.

Paneelissa todettiin myös, että Suomi, joka on kirjallisuudella rakentanut sivistyksensä, voi muiden Pohjoismaiden ohella säilyä viimeisenä keitaana, missä demokratia toimii. Pohdittiin, syntyykö enää sellaisia kirjoja kuin *Seitsemän veljestä* tai *Tuntematon sotilas*, jotka ilmestyttyään aiheuttaisivat moraalista paniikkia maineen menemisestä.

Keskustelun lopuksi ei oltu varmoja siitä, onko kyseessä katteeton optimismi, kun osa kirjailijoista oli pannut merkille, että bussissa on nähty nuori lukemassa painettua kirjaa, jopa klassikkoa.

Kuvassa vasemmalta kirjailijat Tomi Kontio, Iida Sofia Hirvonen, Sirpa Kähkönen, Johanna Venho ja keskustelun vetäjä Aleksis Salusjärvi.
Kuva Kyösti Mäkinen

Kyösti Mäkinen

Maailma eriarvoistuu,
rikkaat saavat pitää varansa.

Kyösti Mäkinen

Kirjailijavierailu kirjastossa, jonne on tullut myös luokallinen oppilaita

Kustantaja: – Arvoisa yleisö. Olette lämpimästi tervetulleita tapaamaan kirjailija Ulla Weliniä.

Tänään on upea päivä ja huomaattehan kuinka järjestäjät ovat laittaneet tämän paikan kauniiksi. Kirjan esittelyn jälkeen täällä on hetki myös makunautinnoille. Todella hienoa, että myös kirjan kohderyhmää on täällä tutustumassa niin kirjaan kuin sen kirjoittajaan.

Oppilas 1: – Koska saadaan keksiä?

Kustantaja: – Minä olen kustantamo Onnenläntistä toimittaja Katja Mahal. Kirjailija Ulla Welin on kirjoittanut monia kirjoja, mutta meidän kauttamme nimenomaan lasten ja nuorten kirjoja.

Oppilas1: – Koska saadaan keksejä? Saako kaks?

Oppilas2: – Saadaanks mehua kans?

Kustantaja: – Tässä on kirjailija Ulla Welin. Kohta hän lukee otteen tästä uusimmasta kirjastaan, jossa kolme nuorta, juuri teidän ikäisiänne, joutuu seikkailuun.

Oppilas2: – Oot sä kirjoittanut ton ihan ite?

Oppilas3: – Rolando vai Mese? Sano Rolando! Rolando!

Oppilas1: – Ei kun Mese Mese Mese! Saaks sitten keksii? Saaks kaikki?

Opettaja: – Kyllä tämä kirja mielestäni sopii juuri tämän ikäisille. Oikeastaan ikähaitariin 8–12.

Kustantaja: – Kohta siis kuulette pätkän tästä kirjasta.

Ulla Welin lukee kirjastaan pari sivua. Oppilaat kuuntelevat.

Oppilas2: – Siis oot sä oikeesti kirjoittanut ton ihan ite? Mistä sä keksit noi tyypit?

Oppilas1: – Saaks nyt keksejä ja mehua? Mulla muuten on sun edellinen kirjas. Äiti ostaa tonkin. Joks saa keksiä?

Oppilas3: – Tykkääksä japanilaisista hahmoista? Mä piirrän niitä. (Antaa kuvan, jonka on lukemisen aikana piirtänyt.) – Rolando vai… Sano Rolando!

Osa luokasta kiljuu: ”Rolando”, toinen puoli ”Mese”.

Kirjailija valitsee vähemmän meluavan Mesen. Kuuluu pettymyksen voihkaisuja.

Kustantaja pyyhkii hikeä otsaltaan: – Täällä kirjastossa on todella kuuma. Jospa sitä mehua.

Aaltoliike kuohupäin rantautuu kohti tarjoilupöytää. Aikuiset piirittävät kirjailijan.

Ulla Welin

Tällaisenakin voi kirjailijavierailu kirjastossa näyttäytyä.

Vierailut ovat tuttuja kirjailija Ulla Welinille, joka teki työuransa Helsingissä, Malmin seurakunnan lastenohjaajana, josta hän jäi eläkkeelle 1998 ja siirtyi päätoimiseksi kirjoittajaksi.

– Kirjoittaminen on elämäni purkamista sanoiksi. Kirjoitan tilannerunoja asioista, jotka ovat tapahtuneet. Niitä on helppo kuunnella, kun luen niitä sairaaloissa tai vanhainkodeissa, kertoo Ulla Welin, joka on kirjoittanut niin kauan kuin muistaa.

– Lapsena kirjoitin tikkukirjaimilla nukeista näytelmiä. Lasten seikkailuista sotakokemuksiin

Ulla Welin, entinen lastenohjaaja ja moninkertainen mummi, tuntee lasten ajattelun, toimintatavat ja kujeet. Hän osaa punoa lasten elämään yllättäen kehkeytyvät seikkailut ja kokemukset koukuttavaksi tarinaksi.

Omat lapsuuden kokemukset ovat vaikuttaneet häneen.

Ulla oli vilkas punatukkainen tyttö, joka esitti Pohjanmaan mummolle itse keksimään näytelmiä, joille taputettiin railakkaasti.

– Ehkä se johtui vain siitä, että tv:tä ei ollut, ja mummolla ja tädeillä oli tylsää, mutta siitä lähti haluni kirjoittaa ja keksiä tarinoita, hän pohtii. Muutama vuosi sitten hän kirjoitti lapualaisen mumminsa elämän tarinaksi, jossa maailma kulkee vuosisadan vaihteesta 1950-luvulle.

Alle kouluikäisenä Ullalla oli kolme kotia: isän ja äidin koti, isoisän ja isoäidin koti sekä Ruotsin mamman ja papan koti.

Ulla oli yksi 70 000 suomalaisesta sotalapsesta.

Aikuisena hän kirjoitti pitkän runon, johon tallentuivat sekä Ruotsiin lähtö että siellä vietetyt vuodet.

Minä muistan viiltävän hädän / huikean ikävän / kun äiti oli lähtenyt pois / kuin yksin maailmassa ois / meitä oli siinä vaunussa monta / toisillemme tuntematonta / lappu kaulassaan / matkalla maailmaan...

Suomeen Ulla palasi lokakuussa 1943. Vanhempana hän kirjoitti kokemuksistaan muun muassa sotalasten kirjoituskokoelmaan *Heijastuksia*.

Varsinaisen kirjailijan uran Ulla aloitti, kun lapsenlapset olivat kasvaneet vähän isommiksi. Sen jälkeen on kirjoja syntynyt kolmisenkymmentä.

Katja Mahal

Merja Svenskin romaani *Oikeus lähteä* on elämänmakuinen, vaikka kertookin kuolemasta

Merja Svenskin uusin romaani ”Oikeus lähteä” julkistettiin keväällä Villa Kivessä, Helsingissä. Paikalla oli kuutisenkymmentä kirjojen ystävää. Kirjailijaa haastatteli Jorma Hyvönen.

Merja Svenskiä haastatteli Jorma Hyvönen. Kuva: Mia Lääti

Merja Svensk on helsinkiläinen kirjailija, jonka uusin kirja *Oikeus lähteä* on lämmin tarina isän ja tyttären hiljaisesta rakkaudesta.

Villa Kivi oli täynnä Merjan perhettä ja ystäviä kirjan julkistamistilaisuudessa. Oli huikeat tarjoilut, kirjan teemaisesti musiikkia ja ohjelmaa. Tilassa oli iloinen ja lämmin tunnelma, vaikka kirjan aihe itsessään on raskas. Se on Merjan taito kirjoittaessakin. Hän kirjoittaa hauskasti, suoraan ja viihdyttävästi, oli aihe sitten arkinen tai tabu.

”Puhumattomuuden sain perinnöksi”

Saamme seurata kirjassa Martin viimeistä elämänvaihetta, muistelua lapsuudesta aina omaehtoiseen lähtöön saakka sekä sitä, miten päätös vaikuttaa häntä kaipaamaan jääneeseen tyttäreen. Itsemurha on rankka aihe kirjalle, mutta teksti on hersyvää, kieli on rytmikästä ja leikkisää, täynnä Merjalle ominaista mustaa huumoria ja teräviä havaintoja. Kirja on rohkea ja aiheesta huolimatta elämänmakuinen. Se jättää pään porisemaan ja kyyneleet poskille.

Martti viettää varhaislapsuutensa vaatimattomissa oloissa. Martin isä on ollut pitkään sairas. Hän ei puhu tai edes juuri nouse sängystä ylös. Martti ei koskaan kysy, mikä isää vaivaa. Kotona työ ja vaitiolo ovat kultaa.

”Puhumattomuuden sain perinnöksi. Samaa tarjosin tyttärellenikin.”

Martti ei koskaan opi puhumaan tunteistaan ja katuu kuollessaan, ettei halannut tytärtään viimeistä kertaa. Vaitiolon perintöä tytär ei kuitenkaan suostu ottamaan itselleen vastaan. Kirja on kaksiääninen ja Martin tyttären, Jaanan, ajatuksista saammekin lukea kirjan toisessa osassa.

Martti kasvaa, onhan nuoruus helppo tauti, josta paranee, kuten Martin muori tapasi sanoa. Kuvioihin tulee vaimo, jolla on levoton mieli, josta seuraa pikainen muutto Ruotsiin ja takaisin. Ehkä se riittää Martille seikkailuista. Ja vaimolle Martista.

Todellisen rakkauden Martti löytääkin vasta vanhemmalla iällä. On joku, joka ymmärtää ja jonka kanssa jakaa parhaat kala-apajat. Martti ei koskaan pääse yli Reetan menetyksestä ja iso osa Martin kuolemanjälkeisestä muistelusta koskeekin häntä. Tyttärensä Jaanan ja Reetan lisäksi Martti rakastaa luontoa. Hän tietää tarkalleen, koska telkänpoikaset lentävät pöntöstä. Yllättäen kirja antoikin minulle näkemystä arvostaa luonnon ääreen pysähtymistä ja hitaampaa elämäntyyliä. Kirja on lämmin ylistys metsäntuoksuisille, ruutupaitaisille suomalaisille miehillemme, jotka näyttävät rakkautensa rakentamalla talon perheelleen.

Lämmin sanaton suhde

Jaana auttaa Marttia pärjäämään, kunnes tulee piste, ettei se enää riitä. Martti kaatuu yöllisellä wc-reissullaan ja joutuu odottamaan apua pitkään. Hän ei kuitenkaan huolestu, koska tietää tyttärensä tulevan apuun. Kuten aina. Sairaalassa selviää, että Martti sairastaa alzheimeriä. Alkaa itsekuoletuksen suunnittelun aika, kuten Martti itsemurhaa kutsuu. Itseään kun ei voi murhata. Martin kertojaääni on niin vahva ja lämmin, että olisin mielelläni lukenut vielä lisää hänen muistoistaan ja havainnoistaan.

Kirjan selkäranka on isän ja tyttären suhde, etenkin sen viimeisimmät vuodet. Miten läheinen ja lämmin isän ja tyttären suhde voikaan olla, vaikka siinä ei olisikaan sanoja tunteista, vain linnuista. Kirja perustuu kirjailija Merja Svenskin omiin kokemuksiin, se on osa hänen oman menetyksensä käsittelyä. Se onkin jossain määrin päiväkirjamainen ja henkilökohtainen. Tunteet ovat aitoja ja sen huomaa. Välillä se tuntui melkein liian henkilökohtaiselta lukea. Itse itsemurhan tehneen läheisenä löysin paljon tuttuja ajatuksia.

Huomasin kyynelten valuvan poskilleni. Jokaista, josta on kirjoitettu tällainen kirja, on rakastettu suuresti.

Kirja ei ole korjaava tai selittävä, se on kertova ja lohduttava, se on lämmin ja anteeksiantava. Se on inhimillinen ja aito

Mia Lääti

Merja Svensk kertoo romaanistaan *Lupa lähteä* 12.11.26 klo 18 Uudenmaan Kirjoittajien kirjailijavieraana Järvenpään kirjastossa.Vieraana on myös runoilija Riitta Komppa, joka kertoo uudesta runokokoelmastaan *Ja vedenhenki nauroi.* Voit lukea hänestä lisää seuraavalta sivulta.

Riitta Kompan viides runokokoelma ilmestyi:

”Seikkailen maailmalla ja lähiluonnossa.”

Vantaalainen jäsenemme, runoilija Riitta Komppa esiintyy marraskuussa Järvenpään kirjastossa Uudenmaan Kirjoittajat ry:n kirjailijavieraana. Hän kertoo juuri ilmestyneestä viidennestä runokokoelmaan *Ja vedenhenki nauroi* (BoD 2026). Kuulemme myös runoja kirjan sivuilta, joilta nousevat esiin muun muassa kaiku, avaruuslinnut, maahiset ja oraakkeli. Välillä ylitetään vallihauta tai vieraillaan kellarissa, paetaan susia, seurataan dinosaurusten kulkua.

Synnyinseudun järvi väräjää

”Kirjoitan muutoksesta ja kaipauksesta, unista ja peloista. Seikkailen maailmalla, mutta liikun myös lähiluonnossa ja lapsuuden maisemissa”, kertoo Riitta Komppa.

”Yhdistelen kokemaani ja näkemääni sepitettyyn. Joissakin runoissa tulee vastaan sadunomaisia, jopa myyttisiä olentoja. Väritän asioita huumorilla ja absurdeilla käänteillä. Toisinaan nykyisyyden ja menneisyyden rajatkin hälvenevät.”

Runoissa vilisee kasveja ja eläimiä tupasvillasta sinihaikaraan, joissakin väräjää ja myrskyää edelleen myös runoilijan synnyinseudun järvi.

Riitta Komppa on lähtöisin Satakunnasta, Säkylästä. Hän muutti koulun jälkeen opiskelemaan Helsinkiin ja asuu nykyisin Vantaalla. Ennen eläkkeelle siirtymistään hän työskenteli 40 vuotta IT-alalla.

Minut herätettiin historian lehdiltä
ja puhallettiin tähän sirpaleiseen aikaan
minä tiesin kaiken, enkä muistanut
mitään
naurulokki rääkäisi väärässä kohdassa,
kuin oraakkeli minä vuodatin tekstiä
puhuin valheet tosiksi ja todet toisiksi
ja vedenhenki nauroi, katkesi kahtia
kumpikin yhtä ymmällään
taas historia toisti itseään ja
puolitosien joukot nousivat esiin
vanavedessään vaahtopääroiskeet.

RK /ET / Toimitus

Vantaalainen jäsenemme, runoilija Riitta Komppa esiintyy 12.11.26 klo 18 Järvenpään kirjastossa Uudenmaan Kirjoittajat ry:n kirjailijavieraana. Hän kertoo juuri ilmestyneestä viidennestä runokokoelmastaan *Ja vedenhenki nauroi.*

Uudenmaan Kirjoittajien kirjailijavieraana 12.11.26 klo 18 Järvenpään kirjastossa on myös kirjailija Merja Svensk. Hän kertoo uudesta romaanistaan *Lupa lähteä*. Voit lukea hänestä lisää edelliseltä sivulta.

”Edes nykyhetkeä ei voi ennustaa.”

Nuutti Hiltunen
Sananvarjoja
aforismeja
Kulttuurivihkot
105 sivua

Järvenpääläisen kirjailija, fysioterapeutti ja ohjelmistotestaaja Nuutti Hiltusen (s. 1959) uusi aforismiteos *Sananvarjoja* ilmestyi toukokuussa Kulttuurivihkojen kustantamana. Se on hänen kolmas kirjansa. Häneltä on aikaisemmin ilmestynyt aforismiteokset *Uni katsoo minua* (2020) ja *Mieleni lennä* (2024). Jälkimmäinen sai Suomen aforismiyhdistyksen Vuoden aforismikirja -tunnustuksen.

Nuutti Hiltunen luotaa aforismiteoksessaan *Sananvarjoja* tarkkanäköisesti muun muassa ajan kulkua, ihmisten välistä yhteyttä ja yksinäisyyttä, ihmisen muistia, havaintoa ja ymmärrystä. Ilmaisu on kuulasta, uusia näköaloja ja yhteyksiä avautuu.

”Edes nykyhetkeä ei voi ennustaa.”

”Luopuminen on luopumista vain jos se on vastentahtoista; jos mieluista, se on saamista.”

”Katsoja ja maailma. Kaksi peiliä vastakkain, välissä kaartuva jatkuvuus.”

”Kirja joka jää auki, vaikka sen luettuaan sulkee.”

Elias Krohn / Kulttuurivihkot

Kun akvaariossa asuu allerginen aksolotli

Kirjailijat Mia Lääti ja Isämies-kirjoistaan tuttu Arttu Unkari järjestivät lapsille työpajan maaliskuussa Järvenpäässä poikkitaiteellisen Värinää -tapahtuman yhteydessä. Kirjaston lastenosaston täyttäneet lapset olivat innoissaan päästessään kuulemaan tarinoita ja rakentelemaan erilaisia tehtäviä kirjailijoiden johdolla.

Mia Lääti, joka on yhdistyksemme sihteeri, luki vasta ilmestyneen uuden lastenkirjansa Allerginen aksolotli innokkaalle kuulijakunnalle. Moni jakoi aksolotlin kokemuksen allergiasta ja säälitteli pikkuista vesieläintä, kun ei se voinut syödä oikeastaan mitään ystävänsä syntymäpäivillä.

Mia Lääti luki keväällä ilmestynyttä lastenkirjaansa *Allerginen aksolotli* Järvenpään lastenkirjastossa maaliskuisessa LastenVärinää-tapahtumassa. Kuva Nette Haapakorpi

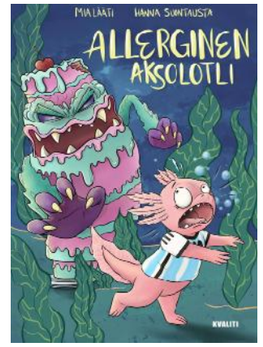

Mia Lääti
Allerginen aksolotli
53 sivua
Kvaliti, 2026

Aksolotli, joka on allerginen katkaravuille

Mialla ja hänen tyttärellään on keliakia, joten Mia ymmärtää, miltä tuntuu, kun ei voi syödä kaikkea. Hänen uusimmassa satukirjassaan aksolotli saa anafylaktisen reaktion syödessään katkarapuja. Vedenalaisessa elämässä kaikkeen ruokaan on laitettu katkarapuja.

Hattis aksolotlista tuntuu, että koko elämä on pilalla, kun ei voi enää syntymäpäivillä syödä kakkua. Samanlaiselta tuntuu monesta keliaakikosta, kun muut syövät kakkua, eikä syntymäpäivillä ole varattu keliaakikolle omaa kakkua, vaihtoehtona on vain gluteenittomia keksejä.

Ymmärrän myös, miltä Hattiksesta tuntuu, sillä kun laktoosi-intoleranssini todettiin, ei ollut Hyla-, Eila- eikä vegetuotteita, ja minun oli pakko luopua jäätelön syönnistä. Vaikka nykyään laktoosittomia jäätelöitä onkin, niin olen monesti joutunut sivusta katsomaan muiden jäätelön syöntiä, kun kukaan ei ole ymmärtänyt ostaa laktoositonta tai vähälaktoosista jäätelöä.

Ihmiset eivät valitettavasti ymmärrä, että keliaakikko ei saa saada ruoan mukana yhtään gluteenia ja laktoosi-intolerantikon vatsa menee sekaisin laktoosista.

Aksolotli asuu akvaariossa

Mia Läätillä on akvaario, jossa on aksolotli. Kirjailijalla on myös ollut aikaisemmin miljoonakaloja, jotka hänen kirjassaan toimivat opettajina. Koska aksolotli on kirjailijalle tuttu, hän osaa kuvata hyvin tätä harvinaista eläintä.

Mia Lääti kuvaa satukirjassa hyvin myös allergisen lapsen tunteita. Kirjassa kerrotaan, miltä Hattiksesta tuntuu syntymäpäivillä, kun kaverit saavat syödä kakkua ja hänelle on tarjolla kaurakeksejä, joita hän inhoaa. Tämän lisäksi kaverin isoäiti tyrkyttää Hattikselle kakkua, eikä ymmärrä, ettei tämä voi syödä edes pientä kakkupalaa.

Kirjailija kuvaa myös hienosti Hattiksen raivoa, kun maailma tuntuu epäreilulta. Miksi kaikessa ruoassa on katkarapuja? Miksi hän ei enää voi syödä mitään?

Hanna Suontausta on kuvittanut kirjan hauskasti. Kuvittaja on lukenut tarkasti kirjan tekstin ja perehtynyt siihen, miltä sadussa kerrotut eläimet näyttävät.

Suosittelen kirjaa kaikille perheille, joiden lapsilla on ruokarajoitteita.

Marja Huovila

Haikuja viluisille

sadetanssia
viileässä illassa
keittelen teetä

ikkunoistani
hohkaa koleus kotiini
tiivistän raot

Riika Helle-Kotka

lämmitän kylmän
riisipuuron mikrossa
poltan kieleni

jäinen lattia
villasukat jalassa
nousen syliisi

White Raven

– maailma antoi jo pienenä liian
isot kengät
niillä askeleet olivat aika synkät
sain vastuuta aikuisen verran
ja aikaisin join ensimmäisen kaljan
se puhkaisi pelkojen kuplan
ja ratkaisi jokaisen pulman –

Neljä filosofia istuu tammen oksilla

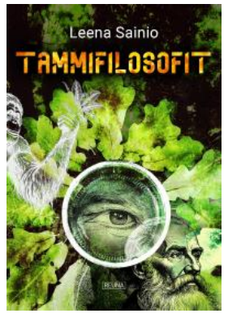

Leena Sainio
Tammifilosofit
Reuna Publishing
238 sivua

Minulle tuli sellainen olo, että haluan kirjoittaa kirjan, jossa suuressa tammipuussa asustaa neljä filosofia.

Ryhdyin sitten toimeen, ja syntyi satiirinen tragikomedia Tammifilosofit.

Kuin tyhjästä ilmestyy eteläsuomalaisen pikkupaikkakunnan tammimetsän suurimpaan puuhun neljä vanhaa filosofia, jotka ilmoittavat eläneensä kaikessa ajassa.

Ukot löytää Perämön perheen 11-vuotias autistipoika Emil, jonka intohimona ovat apinat, erityisesti nenä- ja mölyapinat.

Henkilögalleriaan kuuluvat Emilin humanisti-isä Tuomo, alati huolestunut äiti Katja ja naapurissa asuvat isovanhemmat, rakkaudenkaipuinen mummo Meeri Huopanen ja alkoholisoitunut pappa Ville Huopanen.

Emilin koulutoverien Jaakon ja Keken perheet kuuluvat kuvioon ja mukana seikkailee muitakin paikallisia.

Henkilöhahmot ovat karikatyyrejä (kirja on satiiria, ei realismia) ja filosofit tietenkin tuulesta temmattuja satuolentoja, paitsi että Emilille he ovat totta.

Romaanin aihepiiri käsittelee monia elämän kipupisteitä: erilaisuutta, alkoholismia, yksinäisyyttä, rakkautta, ystävyyttä, työttömyyttä, harhailua, erilaisia ihmissuhteita. Todelliset historiantapahtumat peilautuvat nykyelämään eikä eroja ole paljon – ihminen on aina sama.

Kirja etenee farssimaisilla kohtauksilla yhden kesän aikana. Se ajatteluttaa, viihdyttää, naurattaa ja vähän kauhistuttaakin.

Leena Sainio

Ultra Bra -sanoittaja Erpo Pakkalan esikoisrunoteos ilmestyi

Erpo Pakkala
Nuottilinnun unta
runoja
Kulttuurivihkot, 2026

77 sivua

Ultra Bra -sanoittaja Erpo Pakkalan huhtikuussa ilmestynyt esikoisrunoteos *Nuottilinnun unta* on rakkaustarina taustamusiikilla, jossa myös kuvataiteella on suuri osuus. Tekisi mieleni jopa sanoa, että varsinkin alkupuolet runot sisältävät enemmän visuaalista kuvastoa kuin musiikillista. Oikein odotin, milloin laulut helähtävät soimaan, ja kyllä odotukseni lopulta palkittiin sivujen käänttelyn myötä.

Erpo Pakkala on tiedetoimittaja ja laulunsanoittaja. Hänen sanoituksiaan on julkaistu mm. Ultra Bran ja Kerkko Koskinen -kollektiivin levyillä sekä useissa musiikkikirjoissa. *Nuottilinnun unta* on kuitenkin hänen esikoisrunoteoksensa.

Nuottilinnun unta on kahden ihmisen välinen rakkaustarina taustamusiikilla. Rakkauden lisäksi runojen kantavia teemoja ovat luonnon ja ympäristön metaforinen havainnointi, arjen huumori ja leikkisyys, vuoropuhelu ja toisen ihmisen kohtaaminen, kuuntelu ja ymmärtäminen.

Runoista käy ilmi rakkaustarinan edistyminen hurmaantumisesta hiljaisuuteen, ristiriidat ja ymmärtämättömyys ymmärryksen ohella. Jokainen joskus rakkaussuhteen läpikäynyt löytää vertauskohtia elämäänsä.

Runot pulppuavat kielikuvia, joihin lukija haluaa uppoutua yhä uudelleen. Rivien välistä löytyy myös lumoavaa linnunlaulua ja ripaus tähtipölyä sekä paljon kuvallisuutta, visuaalisia elämyksiä.

Teos on omistettu kaikille niille, jotka vasta etsivät rakkauden sanoja. Se on myös rakkaudenosoitus suomen kielelle ja sen taianomaiselle ilmaisuvoimalle.

Suosittelen tätäkin pienikokoista runokokoelmaa Uudenmaan Kirjoittajien lokakuussa järjestämän sanoituskurssin osanottajille oheismateriaaliksi kurssin vetäjän, sanoittaja, tiedetoimittaja Martti Heikkilän *Sanoittajan Runousoppi – Aiheesta riimeihin* tietokirjajärkäleen ohelle.

Eija Tuomela-Lehti

Miten syntyy hyvä sanoitus?

Tietokirjailija, toimittaja ja lauluntekijä Martti Heikkilä oli Uudenmaan Kirjoittajat ry:n kirjailijavieraana 7.10.26 Karkkilan kirjastossa. Lauantaina 17.10.26 hän ohjaa kirjoittajia Järvenpään kirjastossa sanoittamisen saloihin. Siinä hän käyttää apunaan yli kymmenen vuoden suurtyötään, laululyriikan tutkimusta, jonka pohjalta ilmestyi viime syksynä tietokirja *Sanoittajan Runousoppi – Aiheesta riimeihin* (Momentum Kirjat 2025).

Heikkilä haastatteli kirjaansa kuuttakymmentä suomalaista sanoittajaa ja säveltäjää heidän tunnetuimpien laulujensa syntymisestä. Kun hän valitsi lyriikkaotteita eri aikakausilta ja tyylilajeista, yksi kriteeri oli laulun suosio.

Heikkilän omia lauluja ja sanoituksia on levytetty 1970-luvulta lähtien Hänen sanoituksistaan tunnetuimmat ovat Saara Suvannon levyttämä *Kissat ja koirat ja linnutkin* ja Hanna Ekolan levyttämä *Villihevosia*, jotka kuultiin myös Karkkilan kirjastossa.

– Sanoitin siskolleni Saara Suvannolle 80-luvun alussa rauhanlaulun *Kissat ja koirat ja linnutkin*. Metalliyhtye Timo Rautiainen & Trio Niskalaukaus on juuri julkaissut siitä cover-version.

Martti Heikkilä työskenteli paikallislehti Karkkilan Tienoon toimittajana 1987–1989 ja teki sinä aikana tunnetuimman laulunsa *Villihevosia*. Se syntyi juttumatkalla maantien ruuhkassa ajaessa.

Miten inspiraatio löytyy?

Lauluntekemisessä Heikkilällä on inspiraation löytymiseen monia eri keinoja.

– Yksi niistä on heinäkuussa lauluntekijän aamumysli, jossa on omasta muutaman neliön ruismaasta hieromiani ja puhdistamiani tuoreita rukiinjyviä sekä oman tontin tai lähiseudun marjoja jugurttiin sekoitettuina. Sen aamumyslin valmistamiseen kuluu puolisen tuntia, ja sen aikana mieli virittäytyy luovalle taajuudelle.

– Yksi takuuvarma keino on myös muutaman kerran kesässä retki lakkasuolle, jonka löysin 90-luvulla. Ajan sinne Nummen mökiltä autolla, ja ennen suota on ainakin kertosäe valmiina, Heikkilä kertoo.

Hän on kouluttanut sanoittajia lähes kolmekymmentä vuotta.

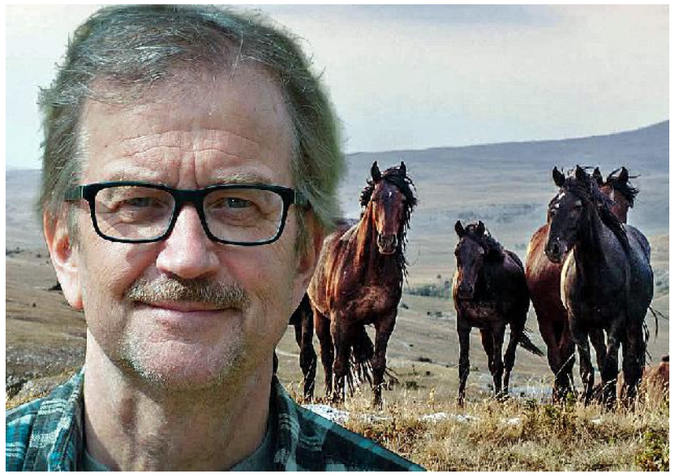

Yksi Martti Heikkilän tunnetuimmista lauluista on *Villihevosia*. Se syntyi juttumatkalla ruuhkassa ajaessa, kun mieleen pulpahti lause ”Vieläkö on villihevosia” maisemia katsellessa. Kuva: M. Nieminen

Laulun teemaa on tutkittava myös musiikin kautta

– Sanoitusten analysointi on aina kiehtonut minua. Siinä on erityistä se, että teksti on osa laulun kokonaisuutta, jolloin kirjallisuustieteen ja kielitieteen lisäksi tarvitaan myös musiikkitieteen käsitteitä ja näkökulmia.

– Esimerkiksi laulun teemaa ei voi analysoida pelkästään tekstiä tutkimalla irrallaan musiikista.

Sastamalan Illosta syntyisin, Helsingissä kirjoilla oleva ja Lohjan Nummella kirjoittava Martti Heikkilä on valmistunut kirjallisuustieteen maisteriksi Tampereen yliopistosta.

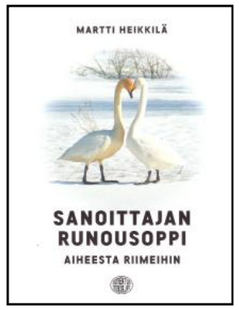

Martti Heikkilä
Sanoittajan runousoppi – Aiheesta riimeihin
Momentum Kirjat, 2025
417 sivua

Hän oli muun muassa Suomen Musiikintekijöiden toiminnanjohtaja ja Musiikintekijät-lehden päätoimittaja.

Eija Tuomela-Lehti

SANOITUSKURSSI - Miten syntyy hyvä sanoitus?

Uudenmaan Kirjoittajat ry järjestää 17.10.2026 Järvenpään kirjastossa sanoituskurssin kirjoittajille, jotka haluavat vinkkejä ja inspiraatiota laulutekstien kirjoittamiseen. Pidempikään kokemus sanoittamisesta ja lauluntekemisestä ei ole este osallistumiselle, muttei myöskään ennakko-osaamista vaadita. Opettajana on tietokirjailija, sanoittaja ja kirjallisuustieteen maisteri Martti Heikkilä, jolla on vuosikymmenien kokemus sanoituskoulutuksessa.
Kurssi on avoin yhdistyksemme jäsenten lisäksi Kirjailijaliiton jäsenille.
Suomen Kirjailijaliitto tukee hanketta.

Lisätietoja: *uudenmaan@gmail.com*

Sibelius ja Kalevala Japanissa

Lasse Lehtonen
Sibelius Japanissa – Vastaanotto, tulkinnat ja kulttuuriset sillat
SKS 2026
364 sivua

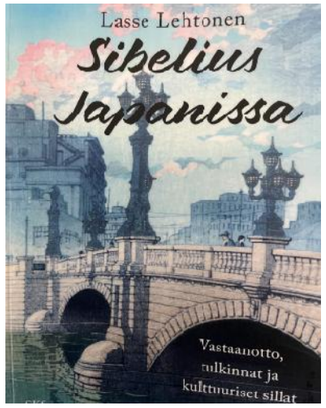

Ehkäpä monelle meistä Jean Sibeliuksen musiikin suosio Japanissa jo yli sadan vuoden ajan on yllätys. Kyseessä on Lasse Lehtosen tietokirja, jossa on todella laaja lähdeaineisto. Lehtonen on Aasian tutkimuksen ja musiikkitieteen dosentti Helsingin yliopistossa. Hän työskentelee myös Tokion yliopistossa. Lehtosen aiemmin julkaisema teos *Japanilainen musiikki: taiko-rumpujen kuminasta J-poppiin* oli ehdolla Vuoden tiedekirjaksi.

Kulttuurien yli

Sibelius Japanissa paljastaa millaiset kulttuuriset sillat ovat suosion taustalla ja miten *Kalevalan* japaninkielinen käännös syntyi jo vuonna 1937 Sibeliuksen musiikin innoittamana. Sibelius ei itse käynyt koskaan Japanissa, mutta hän tapasi monia japanilaisia Suomessa, lähinnä diplomaatteja.

Kansallissäveltäjämme kävi kuitenkin kirjeenvaihtoa japanilaisten musiikinystävien kanssa, kuten poliitikkojen, kouluttajien, koululaisten. Kapellimestari Akeo Watanabesta ja toimittaja Chujosta tuli tärkeät linkit Suomen ja Japanin välillä.

Japaniin perustettiin Sibelius-seura vuonna 1984 Akeo Watanaben johdolla. Sibeliuksesta inspiroitui muun muassa romaaneillaan mainetta niittänyt kirjailija Haruki Murakami.

Japanilainen Sibelius

Yhteinen muotokieli orkesteriteosten musiikissa voi heijastaa yhteyttä luontoon molemmissa kulttuureissa. Orkesterinjohtaja Nitta Yuri totesi japanilaisten tuntevan Sibeliuksen musiikin kautta suomalaisten tapaan metsän hengen ja puiden sielun. Niinpä Japanista löytyy monia, jotka rakastavat jopa intohimoisesti Sibeliuksen musiikkia. Sen salaperäinen alakuloisuus miellyttää vakavaa, sisäiseen itsetutkiskeluun taipuvaista japanilaista. Mystinen buddhalaisuus ja ankara shintolaisuus ovat vaikuttaneet japanilaisten identiteettiin.

Lehtosen kirja on monipuolinen ja avartava lukukokemus, joka houkuttelee kuuntelemaan Sibeliusta yhä uudestaan. Samalla se selvittää mielenkiintoisesti, miksi Sibeliuksen musiikki on sytyttänyt japanilaisten sydämen.

Musiikin ja kirjallisuuden yhteiselo

Luettuani kirjan se herätti minut miettimään musiikin ja kirjoittamisen yhtäläisyyksiä. Kummassakin ilmaisumuodossa käytetään hyväksi rytmiä tunteiden välittämisen lisäksi. Kirjoittaessa virkkeiden pituuden vaihtelu saa tekstistä sujuvan. Niinpä teksti ja puhe vastaavat musiikin sykettä. Tekstin konsonantit ja vokaalit synnyttävät äänimaiseman soittimien tapaan. Tarinankerronnan taika yhdistyykin niin kirjoittamisessa kuin säveltämisessä. Erityisesti lyriikassa tämä on meille todennäköisesti tuttu ilmiö. Sama yhtäläisyys löytyy proosaa kirjoittaessa.

Riika Helle-Kotka

Katu jakaa kaupungin kuin veitsi kypsän piirakan,
oikealla rikkaiden residenssit ja
vasemmalla köyhien kulahtaneet korttelit,
reunoilla sinnittelevät keskituloiset – repuissaan
pyrkimys kohti varakkuutta
ja öinen pelko, ettei mikään muutu tai
jos muuttuu niin kehnommaksi.

Meri hyrskyää niemen takana, albatrossit kalkattavat.
Kahlaan rantavedessä ja kaivan esiin pohjaan juuttuneen
kotilonkuoren, ravistelen pois hiekan, veden ja nostan
korvalleni, kuulen kuinka se valittaa, meren
saastumistako vai yksin jäämistä, tunnen
poskellani hiekkakyyneleen.

Riitta Komppa

Paikalliset kirjamessut Keravalla – Kirjallisuus luo yhteisöllisyyttä

Monilla pienillä kaupungeilla on nykyisin omat paikallismessut kirjallisuuden ystäville. Niin on Keravallakin. Tänä vuonna ne järjestettiin jo kolmatta kertaa.

Kirjojen myynti vähenee ja painettujen kirjojen asema heikkenee, mutta messut sen sijaan nostavat suosiotaan. Runouden suosio lavatapahtumien myötä on ollut jo pitkään kasvussa. Nyt kirjastot ovat lähteneet hakemaan samaa nostetta tarjoamalla paikallisille kirjoittajille mahdollisuuden esitellä teoksiaan.

Keravan kirjasto kokosi tänä vuonna jo 1500 kävijää. Ohjelmaa oli tarjolla kahdessa kerroksessa lapsille, nuorille ja aikuisille. Paikallismessujen tavoitteena oli muun muassa keravalaisen kirjallisuuden tukeminen sekä lukemisen ja yhteisöllisyyden edistäminen.

Uudenmaan Kirjoittajat ry osallistui Keravan kirjamessuille jo toista kertaa tuoden koko Uudenmaan läänin alueen kirjoittajien tuotantoa nähtäville niin myyntipöydille kuin kirjailijahaastattelujenkin myötä.

Laila Bröcker / Toimitus
Kuvat Marja-Stiina Suihko

Kuvissa vasemmalta: Marja-Stiina Suihko ja Eija Sandberg, Juha Jyrkäs, Mia Lääti, Tapani Bagge, Tinka Baer ja Kalle Virtapohja.

Uudenmaan Kirjoittajat ry:n kirjailijavierailuja Järvenpään kirjastossa syksyllä 2026

Suuren suosion saavuttaneet kirjailija-iltamme Järvenpään kirjaston Stagella jatkuvat taas. Tämän syksyn kirjailijavierailujen sarja pyörähti käyntiin 15.9.26 vantaalaisen **Marko Korvelan** *Iso III* -runokokoelman esittelyllä.

14.10.26 klo 18 kuulemme helsinkiläisen tietokirjailija, kansanrunotutkija **Juha Jyrkäksen** länsisuomalaisesta kansanrunoeepoksesta nimeltä *Rauni* sekä hänen uusimmasta toimitustyöstään *Länsi-Suomen kehtolaulut*.

12.11.26 **Merja Svensk** esittelee uutta romaaniaan *Lupa lähteä* ja runoilija **Riitta Komppa** lukee runoja juuri ilmestyneestä uudesta kokoelmastaan *Ja Vedenhenki nauroi*.

2.12.26 Helsinkiläinen, useita palkintoja runoistaan saanut runoilija **Pirjo Kotamäki** kertoo kirjoistaan *Petäjäistä leipää, taivaallista hunajaa* ja *Taivaskenkäiset* sekä runojensa taustoista. Häntä haastattelee **Maria Salo-Pulliainen**. Kuulemme myös nurmijärveläisen aforistikko **Kyösti Mäkisen** esittämiä aforismeja kokoelmastaan *Hämmentäen löydät sattumia*.

Keväällä 2027 vieraiksemme tulevat ainakin Anne Tarsalainen, Hannu Niklander ja Hannele Leino, jotka kertovat uusimmista kirjoistaan.

Uudenmaan Kirjoittajat ry:n kirjailijavierailuja Karkkilan kirjastossa syksyllä 2026

Kirjailtojen sarjan Karkkilan kirjastossa aloitti 1.9.26 mäntsäläläinen kirjailija **Tiina Salmi** esittelemällä esikoisromaaninsa *Matildan* sekä lokakuussa ilmestyvan *Alman*.

7.10.26 klo 17.30 helsinkiläis-nummilainen sanoittaja, tietokirjailija **Martti Heikkilä** kertoo tietokirjastaan *Sanoittajan Runousoppi - Aiheesta riimeihin*. Paitsi kertoo, Martti myös laulaa pari laulua esimerkkeinä sanoista yhdistettynä melodiaan.

4.11.26 vantaalainen, rujon rohkeita työläisrunoja kirjoittava **Marko Korvela** kertoo uuden *Iso III* -runokokoelmansa taustoista ja esittää runoja siitä.

9.12.26 kuulemme helsinkiläisen tietokirjailija, kansanrunotutkija **Juha Jyrkäksen** toimittamasta länsisuomalaisesta kansanrunoeepoksesta nimeltä *Rauni* sekä uusimmasta *Länsi-Suomen kehtolaulut* -kokoelmastaan, unohtamatta *Länsi-Suomen lemmenloitsuja*.

Vapaa pääsy. Tervetuloa.

Improvisoivaa jatsirunoutta

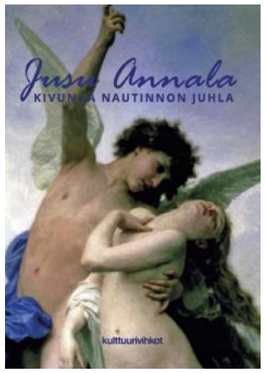

Jusu Annala
Kivun ja nautinnon juhla
runoja
Kulttuurivihkot 2026
61 sivua

Hämeenlinnalaisen runoilija ja kääntäjä Jusu Annalan (s. 1974) kahdestoista runokokoelma Kivun ja nautinnon juhla ilmestyi toukokuussa. Runojen lisäksi hänen tuotantoonsa kuuluu muun muassa James Joycen ja Pablo Nerudan tuotannon käännöksiä.

Annalan runous välittää vahvoja kuvia ja tunteita. Tyyli on improvisoivaa ”jatsirunoutta”, symbolismi sattuvaa. Teos kommentoi myös vahvasti aikaa, jota elämme – yksi runoelma on esimerkiksi omistettu Amerikalle.

Oi Amerikka!

voi kuinka pehmyt onkaan välilihasi
esirippu,

voi kuinka loistava valeasusi onkaan,

niin sulava sukupuolidysforia,
tuhkaksi tuhkikseen

ja kompostiin maatuvaksi,

täytyy meidän rakastaa, yhdessä

lunastuksen yöstä aamukoiton portille

tämä on veriateria,
rakkauteen ristiinnaulittujen

vapauden tunne,

sanat kaikkoavat toivon viimeiselle
rajaseudulle

ja suhahtaen on rakkaus poissa,

tulinen komeetta, tähdenlento,

se on kuin nopanheittoa, huomasitko

huolimattomia jalokiviä

rivien välissä

kaikki se kimallus kuoli
hänen silmistään,

jäähyväiset hänen vihreille silmilleen

ja lämpöiselle syleilylle,

jäähyväiset pyhälle sydämelle ja
nälkäiselle sielulle,

jää hyvästi, etäinen rakkauteni.

(poiminta pitkästä runoelmasta)

Elias Krohn / Kulttuurivihkot

Oivaa oivallusta, fiksua fiktiota

Kuva Eija Tuomela

Mikko Andelin:
Vanhojen avainten laatikko
Runoja
Kannet:
Lotta Tarasti.
Nysalor-Kustannus 2025
73 sivua

Järvenpääläinen kirjastovirkailija Mikko Andelin on kirjoittanut neljännen runokokoelmansa. *Vanhojen avainten laatikko* syntyi alkusyksystä 2025, ja se kiehtoo monipuolisuudellaan sekä uudenaikaisuudellaan.

Runoilija tarkastelee maailmaa avoimin silmin, korvin ja ajatuksin, runoilijan tavoin. Runoissa ei ole välimerkkejä, säkeistöjen koko vaihtelee ja iso kirjain on vain runon alussa.

Runossa *Jäljet* ”rankkasade ja myrskytuuli menivät kihloihin / ja juhlivat sitä kaupungilla”. Andelinin sanasto on runsasta. *Heinäsirkat* -runossa lapsen leija on metaforisesti ”lintu joka kantaa taivasta”, *Usva*-runossa ”katulamput himmenevät ja kuolevat”. *Unet*-runossa runon alter ego toteaa: ”Ajoittain näkee hulluja unia ihmisyyden rajalta / mitä jos kaikki tietävät mikä sekopää olen.” Runon alter ego on ”sureva kuningas” ja toisinaan ”löytöretkeilijä joka seikkailee omassa päässään”.

Sirpale-runossa ”Kesän sirpaleita – – vihreyttä sateenkaarimaisemassa / aurinko osuu ajoittain lämpimästi – –” kun syys on tullut.

Runokirjan nimiruno *Laatikko* pitää sisällään kuin salaisuuden *Vanhojen avainten laatikosta*. Se säilyttää myös muistot.

Mummola – muistoja ja sitten on

Iäisyys

Rantakivi puhuu hiljaisuutta
vesi vastaa siihen liikkeellä
kokonaisen iäisyyden

luonnon oma rakkaustarina.

Mikko Andelin

kylmä, johon runon minälle auttaisi halaus. Andelin asuu ”kadonneiden unien hautausmaalla”, kun on vailla lääkkeitä. Runossa *Sammal* runoilijan silmät näkevät kaupungin kauneuden luonnon yksityiskohdissa, raitiovaunun hehkussa. *Malja* on kuin lyhyt kertomus, joka päättyy onnellisesti, hyvin melodinen runo, jossa on ehkä uskonnollinen häivähdys.

Lapsuuden runon minä selosti ”pilvien muotinäytöksiä”, *Puhe* muistuttaa sisällöltään Paavo Haavikon runoutta. *Puutarha* on aforisminomainen pikku runo, joka pitää sisällään viisauden ytimen.

Rakkaus sanoittaa runominänä toiveita ja *Sateenkaari* kirjaa Andelinin lempiasioita.

Mikko Andelinin *Vanhojen avainten laatikossa* on kesä läsnä, myös ilo, ja runokirja päättyykin *Hymy*-runoon: ”Joskus on liian iloinen nukkuakseen”.

Riitta Welroos

JUMALAN SYNTY– Isän ja Pojan kätketty historia

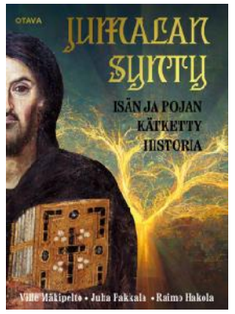

Ville Mäkipelto – Juha Pakkala – Raimo Hakola
Jumalan synty – Isän ja Pojan kätketty historia
Otava, 2025
288 sivua

Palautuspäivä tänään. Ehdin kuitenkin lukea ja ehkä jotain myös ymmärtää uskontotieteellisestä katsauksesta kristinuskon Jumalan syntyhistoriaan. Tutkijat keskittyvät selvittelemään uskomusjärjestelmien, tarinoiden, myyttien, symbolien ja myös yliluonnollisten kokemusten kehkeytymistä ja merkitystä ihmisten ja yhteisöjen elämässä. Kirja ei ota kantaa niiden todenperäisyyteen muuten kuin todennettavissa olevien ensikäden lähteiden ja tämän päivän tutkimustiedon valossa. Esimerkiksi kuolleen rakkaan ilmestyminen tai seksuaalisen moninaisuuden hyväksyminen saavat valaistusta ikiaikaisten Raamatun tekstien törmäyttämisestä nykytieteen tuloksiin.

Käsitys uskontojen kehityksestä kirkastuu katsauksessa Levantin alueen monijumalaisuudesta Jerusalemin temppelin tuhon kautta kirjureiden rakentelemaan yksijumalaisuuteen ja Jeesuksen ilmaannuttua kohti kolminaista kristinuskoa. Helvetti ja Saatanakin on tarvittu yhden Isä Jumalan ja taivaslupauksen vastinpariksi. Naiset, vaimot ja naispuoliset jumaluudet on tiputettu matkan varrella olemattomiin.

Tänä aikana, kun uskontoihinkin perustuen lietsotaan vastakkainasetteluja ja vääränlaisten ihmisryhmien heittämistä helvettiin, on kirjalla tärkeä viesti meille ihan kaikille riippumatta siitä, millaisiin jumaluuksiin tai voimiin kukin turvaa:

”Sen sijaan, että toisen uskonnon pyhä leimataan vääräksi, tulisi hypätä hetkeksi toisin uskovan saappaisiin ja kysyä, mistä hänen jumalakuvansa rakentuu – – Vaikka erot kaikesta huolimatta säilyvät, ainakin ymmärrys sekä omasta että toisen perinteestä lisääntyy. Demokraattisen yhteiskunnan edellytys on, että eri tavalla asioista ajattelevat kykenevät keskenään rakentavaan yhteistyöhön.”

Marja-Stiina Suihko

Aikojen alusta olevaisen loppuun matkaava olento

Johan Alén
En ottaisi yhtään vähempää kuin sinut
runoja
Kulttuurivihkot 2026
56 sivua

Johan Alénin uusi runoteos ilmestyi keväällä. Kiehtova *En ottaisi yhtään vähempää kuin sinut* -runoelma kertoo aikojen alusta kaiken olevaisen loppuun matkaavasta olennosta.

Tässä unelmassa olemme astronautteja matkalla taivaissa.

Tässä unelmassa potkimme kuun
tomua kuin syyslehtiä.

Teos kertoo myös ihmisestä, meistä jokaisesta. Vahvasti omaääninen runoelma on yhtenäinen kokonaisuus, Suomen oloissa ainutlaatuinen teos.

et voi kadota
mutta
voin menettää

yksi kamalimmista asioista tässä
maailmassa

olisi se
jos sinä katoaisit jälleen

menisitkö taivaalle auringoksi?

Johan Alén (s. 1976) on humanististen tieteiden kandidaatti ja toimittaja. Häneltä on ilmestynyt aiemmin runoteos *Alukseni, kirkas* (2017) ja lyhytproosateos *Katoavat keltaiset* (2018).

Elias Krohn / Kulttuurivihkot

Junat peruuttavat

Tarja Intonen
Junat peruuttavat
runoja
Kulttuurivihkot 2026
81 sivua

1900-luvun traaginen historia yhdistyy nykypäivään Tarja Intosen esikoisrunoteoksessa *Junat peruuttavat*. Teos katsoo 1900-luvun historiaan – ja samalla nykypäivään. Kuvat menneistä sodista ovat kuin ennustuksia, ja poliittinen historia näyttää nykyisyydeltä. Matkat Euroopassa vievät maantieteellisten paikkojen lisäksi myös historiaan ja kirjallisuuteen. Runoilijan oma ääni on vahva, se hahmottaa koettua elämää ja luetun antamia merkityksiä elämälle.

Tarja Intonen (ent. Sirén) on graafisen alan ammattilainen Oulusta. Hänellä on taustaa myös luonnontieteiden ja taiteen opinnoista.

Pientä pilkunviilausta

Kurkistus sukulaissanastoon

– Kyty kyinä kynnyksellä, nato nauloina pihalla

Otsikon säkeillä, jotka löytyvät Kalevalan 23. runosta, varoitettiin nuorikkoa karusta vastaanotosta hänen saapuessaan miehelään aviosukulaisten keskuuteen. Appivanhempien lisäksi miniää vastassa saattoi olla miehen sisko *nato* ja veli *kyty* tai useampikin heitä. Kalevalan 22. runon mukaan miniä sai pian kokea *apen luista leukaluuta, anopin kivistä kieltä, ky'yn kylmiä sanoja, naon niskan-nakkeloita*. Miniän asemaa luonnehtii myös säe Kalevalan 8. runosta: *niin miniä miehelässä kuin on koira kahlehissa*. Ruoantähteitä setviessään ynseä anoppi on voinut kysäistä: ”Syökö miniä vai annetaanko kanoille?”

Anoppi, miniä, nato sekä *vävy* ovat ikivanhaa uralilaista sanastoamme ja *appi* nuorempaa, suomalais-ugrilaista perua. Miestä, joka muuttaa puolisonsa kotitaloon, oikeastaan appelaansa/anoppilaansa, sanotaan *kotivävyksi*. Aviosukulaisten nimitykset *nato* ja *kyty* ovat jo vanhentuneet. *Käly* joko puolison sisarena tai veljen (tai puolison veljen) vaimon nimityksenä saatetaan vielä tuntea, mutta nato aviomiehen sisarena lienee jo oudompi. *Lankoa* – karjalaisittain *näälä*(mies) – kuulee vielä käytettävän vaimon veljestä (tai sisaren miehestä), mutta aviomiehen veli kyty on jo outo sana (se voi tarkoittaa myös vaimon veljeä).

Vanhempien sisaruksista tulee seuraavalle sukupolvelle *tätejä, setiä* ja *enoja*. Täti voi olla niin äidin kuin isänkin sisar tai kohteliaassa puheessa kuka tahansa vanhempi nainen. Setä on isän veli tai kuka tahansa vanhempi mieshenkilö. Äidin veli on saanut oman sanansa, *eno*, ja jos hän jäi isännäksi kotitilalleen, saattoi entinen mummola muuttua enolaksi. Joskus kuulee puhuttavan myös vaarilasta tai ukkilasta, setälästä ja tätilästä harvemmin.

Biologisista sukulaisista eli verisukulaisista *äiti* on germaaninen laina ja se syrjäytti vanhan *emä*-sanan, joka kuten *isä* on uralilainen sana. Vähän nuorempi on suomalais-ugrilainen sana *poika*. Balttilaisia lainoja ovat *tytär/tyttö ja sisar*, kun taas *veli* on kantasuomalainen sana. Sisarusten ikäsuhteet paljastuvat sanoista *esikoinen* ja *kuopus* tai *isoveli* ja *pikkusisko*. Isänsä kuoleman jälkeen syntyneestä lapsesta saatetaan käyttää nimitystä *postuumi*, aiempi termi *kalmannos* löytyy enää joistain vanhoista teksteistä.

Lasta, jonka isä on jäänyt syystä tai toisesta tuntemattomaksi, on nimitetty puhujan asenteesta riippuen *äpäräksi* tai *lehtolapseksi*. Aviottomana lapsena (au-lapsena) äitinsä sukunimen saanut Joel Heikarainen joutui huutolaispojaksi ja sitä kautta kasvatiksi Walleniuksen pappisperheeseen, jossa hän sai sukunimekseen Lehtonen. Joel ei kanna äitinsä, ei isänsä eikä kasvattiperheensä sukunimeä, vaan viittauksen syntyperäänsä, ja hänet tunnetaan sen mukaisesti sääminkiläisenä kirjailijana Joel Lehtosena.

Lapsenlasta voi kutsua karjalaisittain *vunukaksi*, joka on mukautus venäjän sanasta *vnuk*. Sisarusten lapset ovat *serkuksia, orpanuksia*, tosin *orpana (*tai *nepaa)* merkityksessä serkku on jo kadonnut. Sana serkku saattaa olla kontaminaatio sanoista *seukku 'serkku'* ja *sirkku 'sisar'*. Sisarusten lapset ovat keskenään (täys)serkkuja, serkusten taas pikkuserkkuja (pikkuorpanoita) tai toisia serkkuja. Pikkuserkkujen lapset ovat kolmansia serkkuja, mutta sitä etäisimmistä puhutaankin jo *sirpale-* tai *sokeriserkkuina*. Onpa suvussani kaksoisserkkujakin, joita syntyi kun kaksi tätiäni meni veljesten kanssa naimisiin. Kun sukulaisuussuhde ei ota selvitäkseen, todetaan, että ollaan sukua väärän koivun takaa.

Suomen kieli on sukulaissanastoltaan köyhempi kuin moni sukukielemme, joista löytyy oma erillinen sana vaikkapa isän vanhemmalle tai nuoremmalle siskolle tai äidin iso- ja pikkuveljelle.

Isovanhemmillakin voi olla eri nimitykset sen mukaan, kumman vanhemman linjaa he edustavat. Meillä perheet päättävät itse, mitä nimitystä kustakin isovanhemmasta käytetään. Ikä- ja sukupolvitasojen ilmaisuun on käytössä adjektiivit: iso (isoäiti, isoisä, isotäti, isoeno) ja pikku (pikkuveli, pikkusisko), ja virossa vanhemmista *ema* ja *isa* saadaan isovanhemmat vanha-adjektiivin avulla: *vanaema* ja *vanaisa*.

Isoäidin synonyymeja löytyy suomen kielestä runsaasti, minkä todistaa Kotiliesi-lehden julkaisema 20 nimityksen lista vuodelta 2019: *ämmi, muori, mumma, mummu, mummo, momma, mummi, mamma, mimmu, mimmi, mommo, eukko, mummukka, mummeli, maamo, ämmä, nanna, fammu, famu ja vammu*. Vain ruotsin sanoihin *farmor, mormor* pohjautuvista selviää, puhutaanko isän- vai äidinpuoleisesta isoäidistä.

Ukki, ukko, taata, taatto, äijä, pappa, paappa, vaari ja *faija* ovat yleisimmät isoisän nimitykset. Mukana on lainoja ruotsista, joskin ruotsin *pappa* 'isä' on muuttunut suomeen lainautuessaan isoisäksi. Vaari ja faija viittaavat isänisään. Permiläiseen kantakieleen palautuu isoisää (ja myös aviomiestä) merkitsevä sana *äijä*, joka mielletään kuitenkin pejoratiiviseksi, kuten *ämmäkin* isoäidin merkityksessä. Useimpia isoisän nimityksiä käytetään värikkäässä puheessa myös kenestä tahansa vanhemmasta miehestä.

Biologisen isovanhemman puuttuessa voi hankkia sijaismummin tai -ukin, ja kouluissa saattaa törmätä koulumummoon tai -vaariin ja toimistoissa toimistomummoihin. – Ja bonusmummeja ja -ukkeja syntyy uusperheissä jopa ruuhkaksi asti!

Uusperheiden myötä ovat bonus-alkuiset sukulaisnimet lisääntyneet. ”Bonukset” eivät ole kuitenkaan verisukulaisia. Isän uusi vaimo on bonusäiti, entiseltä nimeltään äitipuoli (tai *emintimä*, kuten Kalevalan 50. runossa), ja äidin uusi mies on bonusisä, ennen isäpuoli (tai *isintimä*). Puolison lasta kutsutaan bonuslapseksi, ja hänellä voi olla bonusserkkuja, mutta hän voi saada uusperheessä verisukulaisiakin: sisar- tai velipuolia.

Käytöstä kadonneisiin sanoihin kuuluu *naittilaat* 'kihlakumppanit'; heistä tulee vihkitilaisuuden hääpari: *morsian*, joka on balttilainen lainasana, ja *sulhanen* (runollisesti *sulho* tai *ylkä*), joka on joko omaperäinen tai balttilainen sana. Ja ”aamenen jälkeen” perinteiset aviopuolisot, (avio)mies ja vaimo, muodostavat yhdessä avioparin. Häissä häärää *kaaso* morsiamen seuralaisena – ennen pukijanakin – mutta sulhasen seuralainen *sulhaspoika* on vaihtunut lainasanaksi *bestman*. Kaaso-sanan vastineita löytyy suomen lähisukukielistä. Rekisteröimättömänä yhteiselämää viettävä pari oli ennen *susipari*, nykyään *avopari*, joka kuten avopuolisokin on jo juridinen termi.

Paula Kokkonen

Lähteinä *Kalevala* ja *Mistä sanat tulevat* (Kaisa Häkkinen, 1990)

Sitä vast pussii pruukataan, ettei sivullinen kaikkee nää

Silja Mäki:
Kuusihameen helmassa
Momentum Kirjat 2025
351 sivua

Silja Mäen romaani on paitsi sukutarina, myös ja etenkin paikan kertomus. Kyseessä on vihtiläinen torppa. Sijaintia ei aivan täsmällisesti määritellä, mutta kun huomataan oltavan jonkin matkan päässä Vihdin tuolloisesta liikennekeskuksesta Ojakkalasta itään, täytyy olennaisen pitkän ja kapean järven olla Poikkipuoliainen. Sen itärannalla eletään kyläyhteisön piirissä, mutta laajat metsämaat ovat jo aivan vieressä ja jatkuvat kauas kaakkoon.

Osuvasti Mäki antaa lukujen nimeksi erilaisia vihtiläisiä sananparsia. Vaikkapa: ”Ei siin voima auta mis konstei tarvitaan”. Käydään läpi hyvin uusmaalaisia elämänvaiheita – kiintoisaa on taas kerran huomata, että vaikka Suomessa on vahva maaseutukuvauksen perinne, erityisesti viime vuosikymmeninä on eteläsuomalainen maaseutu jäänyt vähemmälle. Silti tilanne on sama kuin suurimmassa osassa maata, kyläläiset tuntevat toisensa, niin auttajansa kuin ne, jotka olivat heidän omaisiaan teloittamassa. Vuoden 1918 sisällissodassa tiheään asuttu kartanopitäjä Vihti oli kaikkein verisimpiä tapahtumapaikkoja. Silti toivutaan, sillä ”kyl sitä hirressäki o, kus saa ensimmäisem päiväm menemää”.

Silja Mäki on psykoterapeutti ja kirjallisuusterapeutti. Tässä aihepiirissä hän liikkuu omalla alueellaan. Torpan väki kokee kovia: sisällissodan sitä seuranneine vankileireineen, pula-aikaa, talvi- ja jatkosodat. Taas menetetään sukulaisia, varjellaan karkureita ja toivotaan parasta. Kieltolain aikakin ehdittiin kokea, se polarisoi väen raittiisiin ja juoppoihin. ”Sitä viina tekee kunei kalja tiäräkkä”.

Romaanissa edetään 1960-luvulle, ehkä hiukan jo seuraavallekin. Kylä elää ja kehittyy. Kaikkea ei kerrota, mutta paljon arvataan. Mäki osoittaa mikrohistoriallisin keinoin, kuinka maailma muuttuu. Tulee radio, linja-autot, televisio. Ennen olivat huvilanomistajat herrasväkeä, puoliherroja vähintäänkin. Uusi aika tuo kesämökkiläiset, joille moni pienviljelijä myy rahapulassa perintömaitaan. Tontteja palstoitetaan tiuhaan, mökkien omistajat vaihtuvat usein, enää ei ole entistä otetta maahan. Elämä etenee, enimmäkseen hyvään suuntaan. ”Elävä etees ajattelee, kuallet tajees”.

Hannu Niklander

Oikaisu:

Elias 1/2026 julkaistussa Pentti Peltoniemen kirjoittamassa arvostelussa Esko Tuluston *Isättömien sukupolvi* -kirjassa mainitun esseen on suomentanut Elsa Triolet´n ranskannoksen pohjalta Tuomas Anhava, ei Arvo Turtiainen.

Oskari-eno

Kesämökillämme saunan kiuas kihisee. Isä heittää löylyä. Lämpö kiirii ylös lauteille. Saunan hämärään tulvii pienestä ikkunasta kesäillan valoa. Lauteilla isän ja minun välissä kyyhöttää romuluinen, vanha mies.

Kyhmyräiset hartiat törröttävät ylhäällä hänen nojatessaan kyynärvarsillaan polviinsa. Ikä on kuihduttanut miehen jykeväpiirteisiltä kasvoilta pois kaiken pyöreyden ja kaivanut niihin syviä uria. Oskari-enon olemus tuo mieleeni Leonardo da Vincin itsestään piirtämät vanhuuden kuvat.

Kehomme höyryävät. Kukaan ei sano mitään. Jokaisella on oma yksityisyytensä, omat ajatuksensa ja oma hiljainen hyvä olonsa. Meidän kolmen miehen elämä on eri vaiheessa. Minä olen ”mies parhaassa iässäni”. Lopettelen lukujani yliopistossa. Isä on juuri jäänyt eläkkeelle ja Oskari on vuosi sitten tullut Jämsän kunnalliskodin asukiksi. Meitä, isää, minua ja isän enoa yhdistävät sukulaisuus, löylyn lämpö ja kesäillan rauha ympärillämme.

Yhteistä menneisyyttä minulla ei isän enon kanssa ole. Hän on elänyt omaa elämäänsä erillään meistä, syntynyt Jämsänniemellä Virsulan vauraan talon pojaksi, elänyt siellä rajun nuoruuden, johon kuului paljon viinaa, kortinpeluuta ja tappeluita. Talo oli niissä touhuissa mennyt. Suhteet kotiväkeen ja sukulaisiin katkenneet. Oskari-eno oli lähtenyt etsimään onneaan maailmalta, elätellyt itseään ”hanttimiehenä” uittotöissä, maataloissa ja tietyömailla, kulkeutunut vähitellen kohden eteläistä Suomea ja löytänyt viimein itselleen rengin paikan Kärkölästä. Nyt vahoilla päivillään hän on palannut syntymäseudulleen Jämsään. Isä on niitä harvoja sukulaisia, joita hänellä on, tai jotka haluavat pitää häneen mitään yhteyttä.

Isä heittää taas löylyä. Kumarramme alemmas. Olemme hiljaa. Tällainen tuokio saunan lauteilla on eräs niitä harvoja, täydellisiä hetkiä, joita varten ihminen elää. Keskinäisen yhteyden säilyttämiseksi hiljaisuuden pitää antaa jatkua oikean mittainen aika. Sitten pitää avata keskustelu:

– Sinä Oskari et sitten sitä oikeeta naista löytänny itellesi? Isä sanoo.

– Koskaan.

Seuraa hiljaisuus. Oskari käy muistojaan lävitse ja muotoilee sitten vastauksensa:

– Olisinhan minä sen Sivulan Eetlan ottanu. Mutta kun en sitä saanu, en minä sitten muista välittäny.

– Et sitten muista välittänyt?

– En minä.

Hiljaisuus lankeaa taas lauteille. Hymyilen itsekseni. Siinä tuli Oskari-enon romanssit ja naiset käsiteltyä kerralla ja tyhjentävästi. Mitäs siinä muuta. Me elämme tämän elämän, tekemisemme, työmme, naiset ja rakkautemme kukin tavallamme.

Kun tulee peseytymisvaihe, tarjoudun pesemään Oskarin selän.

– No, sehän sopii.

Oskari köyristää luisen, pitkän selkänsä eteeni. Vaikka ikä on jo kuihduttanut suuren osan lihaksista, hänen ison miehen olemuksensa henkii salattua, kätkettyä voimaa, voimaa, joka joskus oli. Hänen selässään näkyy arpia.

– Mistäs eno nuo arvet on selkäänsä saanut? Kysyn.

Taas seuraa tovin hiljaisuus sitten kuuluu Oskarin murahdus:

– Puukolla löivät.

– Mites ne selkään?

– Ei ollut miestä tuleen eestäpäin.

Niinpä, ajattelen ja jatkan selän pesua, mutta arpien kohdalla annan harjan kulkea pehmeästi kuin niille kunnioitusta osoittaen.

Kun saunan jälkeen istumme pyyhkeet lanteilla puutarhapöydän ääreen vilvoittelemaan, seuraa toinen suomalaiselle miehelle pyhä hetki. Kehomme höyryävät vielä, kun lähden noutamaan olutta.

– Ottaahan kaikki olutta? Kysyn.

– Kiitos, minulle mieluummin mehua, jos on, Oskari-eno sanoo.

Tuon juomat pöytään. Oskari-eno katsoo hiljaisena mehulasiaan. Minun on vaikea kuvitella, että tämä sävyisä vanhus olisi joskus ollut pahasisuinen tappelupukari ja viinamäen mies. Miten Lauri Viita runoilikaan: ”Kutakin aikansa kuritettakoon, kunnes on huulilla viisaus syvin: kaikki on hyvin.”

Pentti Salmela

PULLOPOSTIA

Kertomus elämästä, onnesta, mahdollisuuksista, surusta ja kaipauksesta

Istumme valkoisen talon seinustalla, toisen kerroksen pienellä kapealla parvekkeella. Syömme aamiaista kauniin kesäaamun valossa, saaristolaisessa auringonpaisteessa. Armas tätini tarjoilee pannulta rapeaksi paistettuja viiriäisenmunia, rihisevän korppumaisia herkullisia pekonisuikaleita pienten ruissämpylöiden kera ja aromikkaan maistuvaa Juhla Mokkaa kapeasta, korkeasta kupista.

Kuinka nautinkaan aamusta meren rannalla. Muistan miten illalla makasimme laiturin nokassa vatsallamme kaikki, katselimme yhdessä lankkujen raoista alla liplattavaa meren pintaa ja siitä läpi pohjaan. Näin kuinka siellä alhaalla ajelehtivan pullon kylki välkähteli. Se tuntui pyytävän minulta: avaa! Muutkin huomasivat tuon ihmeellisen esineen väreineen. Sillä hetkellä päätimme, että teemme sen joka kevät! Loikoilemme laiturilla ja lähetämme pullon toisillemme, panemme viestin virran vietäväksi.

Käyn sairaalan puiselle tuolille. Tämä on potilashuone numero neljä valkeine seinineen ja korkeine tippapullotelineineen. Nuori serkkuni makaa viereisellä sängyllä kevyt sininen lakana päällään. Pojan rintakehä nousee tasaisesti, sillä kone hengittää hänen keuhkoillaan. Hänen kasvonsa ovat sinertävänkeltaiset, tummat. Silmät ovat kiinni, luomet ja posket turvoksissa. Koko huone tuntuu isolta kyyneleeltä. Mitä tämä on? Tätini kertoo minulle mikä on meneillään. Sairaus on outo, jonkinlainen aggressiivinen melanooma. Viikko sitten käynnistetty viimeisin raju hoitojakso vaati nukuttamisen. Jussi oli sanonut äidilleen pelkäävänsä, ettei enää heräisi. Saan kuulla että kolmen päivän kuluttua, varhain aamulla maanantaina nukutus lopetetaan.

– Mitä sitten tapahtuu? kysyn pojan isältä.

– Sitten Jussi herää, niin ainakin uskotaan.

Minä en tiedä mitä tuosta ajattelisin, vain toivon samaa. Jouduin kohtaamaan isäni sairastamisen ja kuolemisen kymmenisen vuotta aiemmin. Syöpäsairauden, sen yllättävän ja nopean etenemisen musertava muisto palaa sisimpääni vieläkin.

Meren päältä Vantaanjoen yläjuoksulta, Peltosaaren ojan kapeasta kohdasta – siitä missä Arskan remmi päiviään viettää – löytyi pari päivää sitten muuan puteli. Tuttavani Allan toi sen minulle. Likaisen pullon sisällä oli tuohikäärö, johon lie hiilellä raapustettu: ”Sinulla on värikäs pusero. Katson sinua syvälle silmiisi. Tällä hetkellä rakastan sinua enemmän kuin ketään muuta.”

Tiesin mitä minun piti tehdä. Pian olisin matkalla Joen kaupunkiin.

Lähdin kotoani Torikadulta jo ennen kuutta, sillä tahdoin ehtiä aamujunaan. Vaikka hetki olikin varhainen, Riihimäen keisarinaikainen asema otti minut ilolla vastaan. Se tervehti jo ovella ”Dóbraje utra – hyvää huomenta!” Ja minä astelin sen ravintolaan kuin kuningas, tsaari. Tilasin kupillisen mustaa kahvia, siemailin sen rauhassa. Sitten kävelin laiturille ja astuin idän junaan. Matka sinun luoksesi alkoi.

On jo iltapäivä. Sade lakkasi hetki sitten. Istumme aurinkoisen torin laidalla Heilin kuppilassa. Nautimme sultsinoita ja tsaijua, puhumme. Katson taivaansinisiin silmiisi. Sinä tiedät mitä on ortodoksinen karjalaisuus. Viime kesänä opastit minua, näytit elämää tällä rajan seudulla.

Kävimme Ilomantsissa. Ilakoimme kyläjuhlissa Möhkön ruukilla ja yöllä tanssimme tangoa. Lieksassa olimme Paaterin kirkossa ja sieltä menimme Nurmeksen Bombaan. Laskimme Uuno Oinosen mukana Ruunaan kosket –kuohut! Pidän mielelläni tätä seutua omanani – niinkuin sinua rakkaani. Päiväkausia kuljemme täällä. Illat soudamme Höytiäisen aaltoja, paistamme nuotiossa makkaroita. Täällä rakastamme. Sie oot ystäväni, miun ihmiseni. Muistan tämän ja kirjoitan paperille. Lähetän tädilleni viestin, jonka olen hänelle luvannut.

Kappeli on kaunis. Valo tulee mereltä, suuren ristikkoikkunan lävitse. Se tulee sieltä, missä Jussi usein veneellään purjehti. Puiset seinät hehkuvat ja ikkunan pielistä heijastuvat säteet kulkevat sorjasti ympäri pyhätön. Laulamme ja puhumme. Kerromme nuoresta serkustamme. Meitä on monta jotka muistelemme. Kitara soi kaunista säveltä. Heikki laulaa Pohjantähteä, antaa luvan surra. Laulu leijailee – ilo elämästä ja muistot rakkaastamme kantakoot meitä eteenpäin. Sitten, illan rauhassa lasken rannan veteen pullon. Sen sisälle kääröön olen raapustanut viestin ikuisesta ikävästä. ”Kyyneleitä syksyn, kyyneleitä taivaan – muistojen tulvat kulkee, hämärä silmät sulkee.”

Teksti: Jouko Paija

Loppulainaus laulusta: Lasse Pihlajamaa, Syksyn kyyneleitä (laulaa Vilho Vartiainen)
Siihen lauluun esitys päättyy.

Kun vähiten aavistaa, käy kuten käy

Merielementti on monelle rauhan tyyssija. Rentouttava vapaa-ajan viettokohde. Purjehtien, veneillen tai pelkästään isoilla laivoilla seilaten. Tai vain rannalla merta ihaillen ja horisonttiin tähyillen. Meri on mahtava elementti, josta on kirjoitettu monta runoa ja jota on käytetty monen inhimillisen ilmiön vertauskohteena. Jopa ihmisluonnon kuvauksena. Tehty massoittain kirjoja, elokuvia ja muita tallenteita.

Olin toivonut, että pääsisin joskus purjehtimaan. Se järjestyi ja lähdettiin Lauttasaaren rannasta etenemään hyvässä säässä auringon paisteessa ja toivottiin vähän enemmän tuulta purjeisiin.

Matka eteni suotuisasti ja olimme aika lähellä Viron aluevesiä, kun pamahti. Iski kova ukkosmyrsky ja matkustajasta oli sekunnissa muututtava veneen osaksi ainoana tehtävänä pitää osaltaan vene pystyssä ja pinnalla. Mentiin kylkimyyryä. Noustiin aallon harjalle ja pudottiin yksin tein aallon pohjalle, jolloin ei ollut muuta näkyvissä kuin merta joka puolella. Kun nousimme taas aallon harjalle saimme havaita, että siellä oli monta venettä samassa merihelvetissä.

Se oli kova taistelu, mutta selvisimme. Tuon taistelun aikana jopa veneen kippari totesi, että nyt häntäkin pelottaa. Palasimme Lauttasaaren rantaan kuin mitään ei olisi tapahtunutkaan. Menimme porukalla kipparin kotiin, jossa hän sytytti takkaan tulen. Ilta meni täydellisen hiljaisuuden vallitessa. Jokainen kaiketi kiitteli mielessään, että jäi henkiin.

Olin palaamassa Saksasta Suomeen automaattiohjattavalla isolla matkustajalaivalla, jossa kuljetettiin myös melkoisesti lastia. Lähdössä ei ollut mitään erityistä. Keli oli hyvä ja aurinko paistoi. Yöllä heräsin siihen, että valuin vuoteen päästä päähän ja aina kun kolautin pääni havahduin ihmettelemään, mitä tapahtuu. Niin ikään kaikki irtonainen, mitä hytissä oli, lenteli hytin toiselta puolelta toiselle. Käytävältä kuului astioiden kilinää ja särkymistä. Ymmärsin, miksi jotkut tavarat on pultattu seiniin ja lattiaan kiinni. Merenkäynti oli äitynyt hurjaksi. Arvelin hyttini sijainnista, että aallon korkeus saattoi olla jopa 15 metriä. Kuului kova jysäys, kun laiva putosi aallon harjalta alas. Seinästä kiinni pitäen pääsin ovelle ja avasin sen. Ovi lennähti omia aikojaan sinne tänne. Pidin kaksin käsin seinässä olevasta kaiteesta kiinni. Ymmärsin nyt paremmin senkin merkityksen. Käytävällä sattui olemaan henkilökuntaan kuuluva upseeri, jolta kysyin, mikä tilanne ja toivoin, että hän puhuu suoraan, miten asiat ovat.

Mies totesi, että merenkäynti on kova ja laiva on äärirajoilla. Mikäli lastin kiinnityksessä on epähuomiossa jäänyt puutteita ja lasti lähtee rullaamaan sekä että laivan vakaajat eivät pidä, laiva menee ympäri. Nyt minuakin pelottaa, hän lisäsi lopuksi ja lähti kiireesti menemään.

Tarja Sahramaa

Kylmyys

Toisena päivänä satoi. Toista päivää. Lunta. Lumihiutaleet tekivät maiseman tuiskun äärellä olevaksi legendaksi ja puiden oksat olivat valkoisella marmorilla kuorrutetut. Huoneessa, jossa nainen kirjoitti, oli viileää. Lämpöpattereissa ei ollut lämpöä ja sähköä säästettiin. Kylmyys tuntui paljolti. Oli puettava lämminta ylle.

Suurkaupungin kadut vilisivät ihmisiä. Potkulautailijat ajelivat hurjaa vauhtia. Mereltä päin tuuli toi lumikiteitä putoaviksi. Nainen käveli pitkin Helsingin pääkatua, Mannerheimintietä ja näki, kuinka jouluruuhka jo oli alkanut. Kalevankadun kulmassa hän näki, kuinka resuinen mies seisoi tuohivirsut jalassaan ja kantoi suurta keltaista pahvitähteä. Hän oli Jeesus. Kukaan ei huomannut kiireiltään Häntä. Mies oli lyyhistynyt talon räystään alle ja Häntä paleli. Nainen käveli Jeesuksen luo ja antoi tälle villapaidan ja Jeesus puki sen ylleen.

Nainen istui taas huoneessa kirjoittamassa tietokoneella. Hän oli Maria Magdalena eikä kukaan muu. Huone oli täynnä valoa, joka säteili ulkoa, keltaista valoa. Se valaisi kirjoituspöytää ja kirjoittavaa Maria Magdalenaa, joka näki edessään valaan. Maria oli lähtenyt Kauppatorille kävelemään ja valas lojui laivojen seassa rannan lähellä. Se haukkoi henkeä ja avasi suunsa kokonaan auki. Silloin nainen huomasi, miten valaan avoimesta kidasta kömpi esille mies, heilautti itsensä Kauppatorin laiturille ja oli Maria Magdalenan edessä.

– Olen Joona, tulin valaan vatsassa kaukaa Raamatun maisemista, sanoi mies.

Maria Magdalena otti Joonaa kädesta ja niin he lähtivät laiturilta. Valas jäi uimaan ja katosi.

– Meitä on täällä muitakin tässä novellissa; eilen tapasin Jeesuksen ja minä olen Maria Magdalena, nainen sanoi Joonalle. – Tulit kai katsomaan Raamatun maisemista nykyaikaan. Minä taas kirjoitan meitä kolmea novelliin. Minun on mentävä takaisin kotiin kirjoittamaan.

Joona katseli Mariaa ja näytti hartaalta kaiken keskellä.

– Voinko tulla luoksesi, kun alkaa tulla pimeä? Joona kysyi.

Kun Maria ei heti vastannut, hän jatkoi: – Missä asut?

Silloin Maria Magdalena pudisti päätään: – Oi, ei. Tuolla on hotelli, hän huudahti.

Joona lähti hotellia kohti.

Maria Magdalena meni raitiovaunuun, joka vei hänet kirjoituspöydän ääreen. Sitä ennen hän söi ananaksen, jonka oli ostanut Kauppatorilta.

– En tiedä, keitä on lähtenyt Raamatun maisemista. Vastaani ovat tulleet jo Jeesus ja Joona, ajatteli Maria.

Samassa ovikello soi. Nainen meni ovelle ja aukaisi sen.

– Hei! Olen Nikodeemus, sanoi jännittävään itämaiseen kauhtanaan pukeutunut mies. – Saanko tulla sisään?

– Tule juomaan teetä ja syömään croissantit, Maria sanoi.

Niin he istuivat pöydän ääressä.

– Miten voi ihminen syntyä vanhana uudestaan? Nikodeemus kysyi Marialta.

– Kirjoitan sinut tapaamaan Jeesuksen. Hän varmasti tietää, vastasi nainen.

Tee ja leivonnaiset maistuivat ja kun nainen istahti tietokoneen ääreen ja alkoi kirjoittaa, Nikodeemus oli hävinnyt ja ilmestyi tähän novelliin.

Kauppatorin rannassa, siellä missä Maria Magdalena oli tavannut Joonan, istuskeli Nikodeemus katsellen Kauppatorin ihmisvilinää. Ihmetteli naisten ja miesten vaatetusta. Hän oli ostanut jäätelöä ja söi sitä, kun mies, jolla oli villapaita yllään, istahti hänen viereensä.

– Hei, olen Jeesus, mies esitteli itsensä.

Nikodeemus rupesi heti miettimään lausetta, jonka merkitystä hän ei ymmärtänyt. Kuinka ihminen voi vanhana syntyä uudestaan?

Nikodeemus kertoi lauseesta Jeesukselle, joka selitti sen merkityksen.

Päivä alkoi pimentyä, punainen aurinkopallo laskeutui horisontin taakse ja yhtäkkiä Jeesus ja Nikodeemus kävelivät horisontin taa.

Maria Magdalena heräsi uuteen aamuun, Jeesus oli hänen mielessään ja hän muisti, että oli kirjoittanut Jeesuksen ja Nikodeemuksen häviävän horisonttiin.

Ja sitten Maria käveli Kauppatorilla ja näki Jeesuksen kävelevän merenpintaa pitkin.

– Aivan kuin Gennesaretinjärvellä! Maria huudahti.

Paljon väkeä oli kerääntynyt katsomaan Jeesusta.

Maailma näytti niin ihanan valoisalta, eikä Maria Magdalena voinut muuta kuin itkeä, sillä niin hyvältä hänestä kaikki tuntui. Hän ajatteli, että jonain päivänä hän kirjoittaa tämän kaiken ja ehkä joku lukee sen.

Maria Magdalenan ei ollut enää kylmä.

Riitta Welroos

Vuodenajat

Kevättuuli veisaa estoitta
jokaiselle ohikulkijalle,
vaikka ruusunpunapilvet
paljastavat todellisen nahkansa ja
sinkoilevat sekaan riitasointuja.

Kuuma hiekka näkee unta,
miten se sukeltaa viileään veteen
ja kroolaa ulapalle.
Aurinko viheltää varjojen rajoilla
ja silmänurkissa kihelmöi
järven kantama jyrinä.

Syksy hehkuu hetken,
kunnes maatuva mollikulku
riipii syrjään värikirjon,
nauraa räkättää tyytyväisenä,
vai kadehtiiko sisimmässään
kadonnutta koreutta.

Eipä tuo aavista,
miten nopeasti valta vaihtuu,
kun marrasmustan lannistaa
pakkasen huuruhymy,
joka puhaltaa tähtiä ikkunaan,
mutta kohmettaa ihmismielet.

Tilhen vatsassa tanssivat polkkaa
jäiset pihlajanmarjat,
ja jäniksen jäljet soivat hiljaa.

Riitta Komppa

Muuttuva maisema

Vielä kuiskii puiden lehdet
emojensa oksilla

Vielä tarjoo pihanurmi
jalkais alle pehmusteen

Kastehelmin kostutetut
kukkaseni kuihtuneet

Viljan kultaklänningistä
sänki vaan on jäljellä

Taivaansini valkopilvin
kurkiauraa saattelee

ja ihmislapsi ihmettelee
kaipailee ja anelee:

Aurinkoinen, ihanainen
jaksa vielä hetkinen

Lämpöäsi iho kaipaa
lounatuulen leppeyttä

Kohta marras maata jäytää
viimat kylmät kolottaa

Hämärähän aamu herää
pimeyteen käy illan tie

Järvenpinta harmaankova
kaislanvarret hiljaa huojuu

Jäätä vartoo, kylmää kutsuu
Anna meidän levähtää

Nanna Sjöblom

Katso mesiangervo tanssii:

kermanvalkeat kukkaviuhkat

täynnä valoa ja huolettomuutta

lähde mukaan yhteiseen keinuntaan

hehkutaan iltaan ja yöhön

ja jos hyvin käy

aamun raukeutta saattelee

mesituoksun makeus.

Riitta Komppa

Kirjoituskehote

Tervetuloa Uudenmaan Kirjoittajat ry:n tarjoaman ilmaisen palvelun pariin! Kirjoituskehotteen toivon antavan sinulle pontta kirjoittamiseen. Uusi kirjoituskehote lähetetään sähköpostilla sen tilanneille seuraavan kerran 15. lokakuuta 2026. Syyskaudella lähetyspäivät ovat 15.9., 15.10. ja 15.11. Voit tilata kirjoituskehotteen Ukirin sähköpostista *uudenmaan@gmail.com.* Mainitse viestissäsi ”Tilaan kirjoituskehotteen.” Julkaisemme kirjoituksia Eliaksessa tilanteen ja tilan mukaan.

Katso kirjoituskehote sähköpostistasi ja kirjoita annetusta aiheesta. Mikäli haluat jakaa kirjoituksesi kanssani, voit lähettää tekstisi minulle sähköpostiosoitteeseen: *ulwelin@gmail.com*

Terveisin
Ulla Welin
Uudenmaan Kirjoittajat ry
http://www.ukir.fi

SOTALAPSI

Minä muistan sen viiltävän hädän,
sen huikean ikävän,
kun Äiti oli lähtenyt pois,
kuin yksin maailmassa ois.

Meitä oli siinä vaunussa monta
toisillemme tuntematonta
lappu kaulassaan
matkalla maailmaan.

Oli jääneet koti ja kieli,
sitä vielä tienneet emme,
kaverinkin surullinen mieli,
laiha lohtu itsellemme.

Oli pelko, nälkä, uupumus
ja pienimmät huusivat niin,
lemusi pissa, haisi oksennus,
turvauduttiin sisaruksiin.

Perillä meidät jaettiin
tarkasti syynättiin,
minut hevoskieseihin nostettiin,
sisko vietiin naapuriin.

Jotkut päätyivät sukkuloiksi
perheistä perheisiin,
jotkut lastenkoteihin,
ei syyllistynyt yhteiskunta erheisiin.

Sota söi vuosia viisi,
jo juurruimme uuteen kieleen,
muistot mielestä kiisi,
nojasimme uuden kodin ovipieleen.

Vaan tuli R A U H A,
loppui ammunnan jyly,
tuli rauha ja päätös tyly,
jo rouva Pettersson rakas niin –
en olis vaihtanut vieraisiin.

Minä muistan sen viiltävän hädän
sen huikean ikävän,
kun Mamma oli lähtenyt pois,
kuin yksin maailmassa ois

meitä oli siinä vaunussa monta…

Ulla Welin
sotalapsi syntynyt vuonna 1939

Rauhaan voit pakottaa,
rakkauteen et.

Ihmisen korjaamana paratiisi muuttuu helvetiksi.

Ennen tuikku toi turvan pimeään,
Nyt pelätään, jos yksi tuikku sammuu

Toiset pelkäävät pimeää,
toiset lähtevät pimeän turvin.

Kuolema tulee odottamatta.

Vain tämän kerran,
kuolema naurahti.

Kyösti Mäkinen

Nielaisin muutaman kerran.
Uutisissa se sanottiin:
”Suomi on maailman onnellisin maa.”
Täällä kuulemma
”ei niin tunneta ikäviä tunteita,
ei oikein kuulemma kukaan suutukaan.”.
Tämä sama maa sattuu loistamaan
itsemurhatilastoissa.
Tämä sama maa
ei oikein osaa pitää huolta vanhuksistaan.
Tämä onnellisten maa.
Onhan täällä toki rauha,
onhan täällä ruokaa kaikille,
joskin, leipäjonot kasvavat kasvamistaan.
Onhan täällä
minä, sinä, hän
me kaikki.
Onnelliset.

Elina Salonen / RunoElina

Juna ohittaa aseman, jota ei enää ole
mikä juna, kysymme, vai kuulitko kolkkeen
näitkö savun tupruavan veturin piipusta.
No tästä ei pääse eteen ei taakse
tienvarren tutkakin puistelee antenniaan
varoo ottamasta kantaa.
Unen sudet lentävät parvina kattojen yllä
hampaissa välkehtii täysikuu ja
sydän on puhtaaksi harjattu
niillä on kaikki mallillaan
muu maailma mullinmallin.

Riitta Komppa

Maailma meissä

Tämä on maailma,
jossa on uskallettava
kyseenalaistaa.
Tämä on maailma,
jossa on uskallettava sanoa: Ei.
Tämä on maailma,
jossa on oltava tilaa
rakkaudelle,
ihmisoikeuksille,
toivolle,
tällaisessa maailmassa me elämme
ja me olemme se maailma,
me kaikki.

Elina Salonen / RunoElina

Rytkyn rytkyn

Riepottelen, räävin, revin ruuvia

ja reittä rievää.

Raavin ropoja, riennän raatamaan.

Raatsin riekkua, repiä ja raahautua

rei‘istä ryteikköihin.

Rupean rosvoksi, rivi riviltä rotkoon

rypemään ratsioihin.

Raaka rikos ruuvattu rukoukseen.

Riennä rikkomaan

Raamatun revitty risti.

Rauhoita raakuus.

Maija Ahlqvist

Tunkkainen korruptio
kasvaa hiljalleen
uniformujen hihoissa

Yaseen Ghaleb

Majakka

Ei oikeastaan väliä
ovatko silmäni yhä auki
olen eksyksissä
ja ainoa kiintopiste
on hiipunut majakka.

Mikko Andelin

DEEPFAKE

Työkaveri kysyy,
että milloin
olen muuttanut omakotitaloon Espooseen.

Tietääkseni
en ole muuttanut omakotitaloon Espooseen.

Työkaveri väittää nähneensä minusta somessa kuvan,
jossa poseeraan omakotitalon pihalla perheeni kanssa.
Kaikilla on kivaa.
Paitsi että minulla ei ole
omakotitaloa,
perhettä.
Eikä oikein kivaakaan.

Olen joutunut tekoälyväärennöksen kohteeksi.
Deepfake,
niin niitä kai kutsutaan.

Menen nettiin etsimään kaksoisolentoani.
Löydän Espoon-kuvan lisäksi useita muitakin,
kaikissa on kovasti tutun näköinen hyypiö.

Hyypiö seikkailee tyytyväisenä
Kolilla, Sipoossa, Munkassa, Punavuoressa,
kaikissa noissa eksoottisissa paikoissa,
joissa en todellisuudessa ollut käynyt

alan seurata alter egoani tarkemmin

jollain videolla se pelaa golfia
ja nauraa leveästi
Sillä on paremmat hampaat kuin minulla
sixpäck-vartalo
siisti puku

mitä enemmän katson
sitä kateellisempi olen
teen suunnitelman.
Siivoan mun aktin
tilaan ajan hammaslääkärille
menen salille
ostan puvun Dressmanista

viimeisimmässä päivityksessä
se hyypiö on kuvattuna Dubaissa
jonkun hemaisevan
blondin kanssa

kunhan Lähi-idän kriisi menee ohi
ja lentokoneet taas lentävät
ostan lennon Arabiemiraatteihin
otan sen Deepfake-mulkkukaksoisolentoni kiinni

Ja vien sen naisen.

Marko Korvela

Anna Korhosen kissat kuvaavat ihmistä paremmin kuin ihminen itse

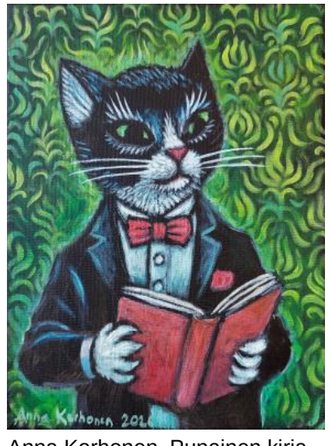

Anna Korhonen, Punainen kirja akryyli kankaalle 2026

Eliasta jo vuosia Pupun palstallaan ilahduttaneen taidemaalari Anna Korhosen Kissat -taidenäyttely ehti juuri päättyä Helsingissä, mutta saimme luvan julkaista pari kuvaa.

– Yhteen tauluun mahtuu juuri ja juuri yksi kissa, mikä sopii kissojen itsenäiseen luonteeseen. Tuntuu, että ne elävät ihan omaa elämäänsä. Saan niissä yhdistää osaamiseni niin sarjakuvapiirtäjänä kuin kuvataiteilijana, ja nautin niiden maalaamisesta. Mielestäni kissahahmot kuvaavat ihmistä paremmin kuin ihminen itse. Ne tuovat ripauksen taikaa ja pyhyyttä kaikkiin arkijuttuihin, ja antavat erilaista näkökulmaa ihmisenä olemiseen. Inspiraation lähteenä voi olla joku hetki luonnossa tai muisto, kirja tai vaikka laulu, sanoo Anna Korhonen.

Anna Korhonen, Lukuhetki akryyli kankaalle 2026

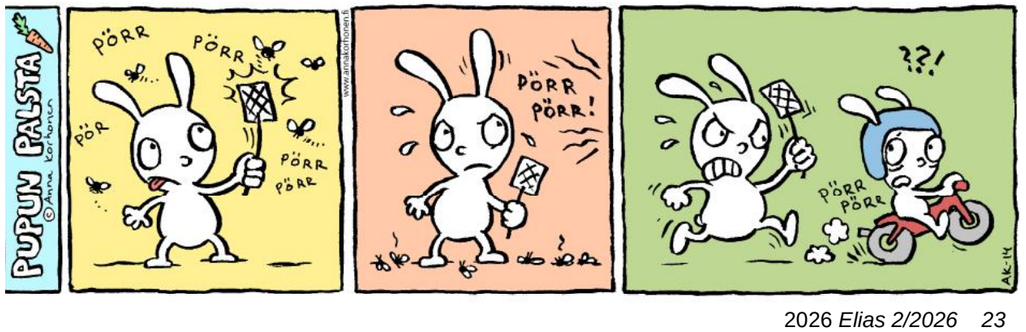

9 770783 776003

LHT Posti

Anna Korhonen, Goottikissa, akryyli kankaalle 2026